

POLITIKAS ZIŅOJUMS PAR MIGRĀCIJAS UN PATVĒRUMA SITUĀCIJU LATVIJĀ 2012.GADĀ

Rīga, 2013.gada februāris

Ar Eiropas Savienības Padomes 2008.gada 14.maija lēmumu Nr.2008/381/EK izveidots Eiropas migrācijas tīkls, kura mērķis ir pildīt Eiropas Kopienas un dalībvalstu institūciju informācijas vajadzības, sniedzot aktuālu, objektīvu, uzticamu un salīdzināmu informāciju par migrācijas un patvēruma jomu, tādā veidā atbalstot Eiropas Savienības politikas veidošanu minētajās jomās. Eiropas migrācijas tīklu izmanto arī, lai sabiedrībai nodrošinātu informāciju par šiem jautājumiem.

Tīklu veido Eiropas Komisija un dalībvalstu nozīmēti kontaktpunkti. Katrs kontaktpunkts izveido valsts migrācijas tīklu.

Katrs valsts kontaktpunkts sagatavo izpētes darbus, kuru tēmas ir noteiktas attiecīgā gada darba programmā. Izpētes darbu tēmas ir saistītas ar trešo valstu valstspiederīgo migrācijas jomu.

Eiropas migrācijas tīkla Latvijas kontaktpunkts ir Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

Kontakti:

Čiekurkalna 1.līnija 1, k-3,
Rīga, Latvija, LV-1026
Tālrunis: +371 67219492
Fakss: +371 67219431
E-pasts: emn@pmlp.gov.lv
Tīmeklis: www.emn.lv

Darba autori:

Kristīne Bērziņa, Eiropas migrācijas tīkla Latvijas kontaktpunkta eksperte
Ilze Siliņa-Osmāne, Eiropas migrācijas tīkla Latvijas kontaktpunkta eksperte

Recenzenti:

Jānis Čitskovskis, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes priekšnieka vietnieks
Ilze Briede, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Migrācijas nodaļas vadītāja
Sanda Kundrāte, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Personu statusa kontroles nodaļas vadītāja
Līga Vijupe, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Patvēruma lietu nodaļas vadītāja

SATURS

SATURS.....	3
KOPSAVILKUMS	4
IEVADS	7
1.1. Migrācijas un patvēruma politikas struktūra	8
2. PĀRSKATS PAR MIGRĀCIJAS UN PATVĒRUMA POLITIKAS ATTĪSTĪBU	10
3. LEGĀLĀ MIGRĀCIJA UN MOBILITĀTE	13
3.1. Ekonomiskā migrācija	13
3.2. Ģimenes atkalapvienošanās	16
3.3. Studenti un zinātnieki	16
3.4. Cita legālā migrācija	17
3.5. Integrācija.....	18
3.6. Pilsonība un naturalizācija	19
3.7. Migrācijas un mobilitātes pārvaldīšana	21
3.7.1. Vīzu politika	21
3.7.2. Šengenas pārvaldība	22
3.7.3. Robežkontrole	22
3.7.4. Sadarbība ar FRONTEX	24
4. NELEGĀLĀ MIGRĀCIJA UN ATGRIEŠANA	25
4.1. Nelegālā migrācija.....	25
4.2. Atgriešana	27
5. STARPTAUTISKĀ AIZSARDZĪBA UN PATVĒRUMS	30
6. NEPAVADĪTIE NEPILNGADĪGIE UN CITAS NEAIZSARGĀTĀS GRUPAS	32
7. CILVĒKU TIRDZNIECĪBAS NOVĒRŠANA.....	33
8. ES TIESĪBU AKTU IEVIEŠANA.....	35
AVOTU UN LITERATŪRAS SARAKSTS.....	37

KOPSAVILKUMS

Politikas ziņojums par migrācijas un patvēruma situāciju Latvijā sniedz pārskatu par būtiskākajām un nozīmīgākajām izmaiņām migrācijas un patvēruma politikā, par normatīvo aktu attīstību, ieviešot ES tiesību aktu prasības, un atspoguļo diskusijas parlamentā un sabiedrībā par atsevišķiem migrācijas un patvēruma jomas jautājumiem laika posmā no 2012.gada 1.janvāra līdz 31.decembrim.

Būtiskākais notikums migrācijas un patvēruma jomā bija tas, ka kopš 2012.gada 2.aprīļa tiek izsniegts jauns personu apliecinošs dokuments – personas apliecība jeb **identifikācijas karte**. Līdz ar to arī uzturēšanās atļaujas tiek izsniegtas personas apliecības formātā.

Legālā migrācija

Kopējais pirmreizēji izsniegto termiņuzturēšanās atļauju skaits ir pieaudzis līdz 4579¹ (2011.gadā – 3982)².

Veikta virkne grozījumu migrācijas jomu regulējošos normatīvajos aktos ar mērķi precizēt un uzlabot regulējumu attiecībā uz trešo valstu pilsoņu nodarbinātību.

Lai pārņemtu Eiropas Parlamenta un Padomes 2011.gada 13.decembra direktīvas 2011/98/ES prasības, izstrādāti likumprojekti grozījumiem Imigrācijas likumā un Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likumā.

Lai pārņemtu Eiropas Parlamenta un Padomes 2011.gada 11.maija direktīvas 2011/51/ES prasības, izstrādāti grozījumi likumā „Par Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statusu Latvijas Republikā”.

2012.gadā uzsākta iepriekš pieņemto un integrācijas politikas pamatnostādnēs izvirzīto uzdevumu īstenošana, izveidojot Nacionālo integrācijas centru un īstenojot dažādus projektus abos virzienos – trešo valstu pilsoņu integrācijai un Latvijas sabiedrības informēšanai.

2012.gadā naturalizācijas tempu būtiski ietekmējušas politiskās debates par iespējamām izmaiņām Pilsonības likumā. Tika izstrādāts pētījums, lai noskaidrotu naturalizācijas procesu kavējošos faktoros un attieksmi pret Latvijas pilsonības iegūšanu.

¹ Datu avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde (provizorisksie dati).

² Datu avots: Eurostat.

Nelegālā migrācija, atgriešana un robežkontrole

Kopīgais nelegālās imigrācijas spiediens salīdzinājumā ar 2011.gadu ir samazinājies. Uz sauszemes robežas lielāko daļu pārkāpēju veido Gruzijas pilsoņi.

Pēc brīvprātīgās atgriešanās principa ieviešanas 2011.gadā, būtiski samazinājies piespiedu kārtā izraidīto ārzemnieku skaits. Visbiežāk piespiedu kārtā izraidīti Gruzijas, Krievijas un Ukrainas pilsoņi.

Uz valsts robežas 2012.gadā ieceļošana valstī atteikta 1818³ gadījumos, kas ir par trešdaļu vairāk kā 2011.gadā.

Tiesībsarga birojs piespiedu izraidīšanas novērošanas funkcijas īstenošanas ietvaros sadarbībā ar Valsts robežsardzi, nevalstiskajām organizācijām un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldi ir izstrādājis vienotu metodoloģiju, vadlīnijas un anketu piespiedu kārtā izraidāmo personu aptaujas veikšanai.

Pārskata gadā Valsts robežsardzē izveidots Nacionālais koordinācijas centrs, kurš nodrošinās Eiropas Robežu uzraudzības sistēmas (EUROSUR) darbības uzsākšanu Latvijas Republikā.

Valsts robežsardze aktīvi sadarbojas ar FRONTEX un piedalās tās organizētajās operācijās, kā arī attīsta sadarbību ar trešajām valstīm un citām starptautiskajām institūcijām.

Starptautiskā aizsardzība un patvērums

Patvēruma meklētāju skaits 2012.gadā ir samazinājies no 340⁴ 2011.gadā līdz 189⁵. Vislielākais patvēruma meklētāju skaits nāk no Gruzijas (106), Kongo (23) un Sīrijas (18).⁶

Valdībā ir apstiprināts pasākumu plāns institūciju saskaņotai rīcībai saistībā ar patvēruma meklētāju iespējamo ierašanos Latvijā no krīzes skartām valstīm.

Tāpat izstrādāti grozījumi Patvēruma likumā, kas sagatavoti, lai ieviestu direktīvu 2011/95/ES un 2011/51/ES prasības. Grozījumos iekļauti noteikumi, lai mazinātu patvēruma procedūras ļaunprātīgas izmantošanas risku.

³ Datu avots: Valsts robežsardze.

⁴ Datu avots: Eurostat (dati noapaļoti līdz tuvākajam 5).

⁵ Datu avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

⁶ Datu avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

Cilvēku tirdzniecība

Ņemot vērā to, ka cilvēku tirdzniecības jautājums Latvijā ir aktuāls, ir izstrādātas cilvēku tirdzniecības darba ekspluatācijas nolūkā identificēšanas vadlīnijas un preventīvo pasākumu saraksts, kurus ņemot vērā, var samazināt risku kļūt par piespiedu darba upuri ārzemēs.

Lai nodrošinātu direktīvas 2011/36/ES prasību ieviešanu, 2012.gada nogalē ir pieņemti grozījumi vairākos normatīvajos aktos.

IEVADS

Politikas ziņojums par migrācijas un patvēruma situāciju Latvijā 2012.gadā sniedz pārskatu par nozīmīgākajām izmaiņām migrācijas un patvēruma politikā, par normatīvo aktu attīstību, ieviešot ES tiesību aktu prasības, un atspoguļo diskusijas parlamentā un sabiedrībā par atsevišķiem migrācijas un patvēruma jomas jautājumiem.

Jāatzīmē, ka nacionālajā līmenī politikas ziņojums ir būtisks dokuments, kurā vienkopus pieejama visaptveroša informācija par situāciju migrācijas un patvēruma jomā.

Ziņojums izstrādāts, pamatojoties uz Eiropas Komisijas izstrādāto un Eiropas migrācijas tīkla (turpmāk – EMT) nacionālo kontaktpunktu apstiprināto specifikāciju. Specifikācija paredz izstrādāt arī pielikumu, kas iesniegts Eiropas Komisijai.

Pielikumā, aprakstot situāciju migrācijas un patvēruma jomā, uzmanība tiek vērsta uz specifiskām, valsts līmenī noteiktām prioritātēm. EMT nacionālo kontaktpunktu pielikumā iekļautā informācija dod ieguldījumu Eiropas Komisijas ikgadējā ziņojuma par migrācijas un patvēruma jomu izstrādē. Šis Eiropas Komisijas ziņojums tiek iesniegts Eiropas Padomei 2013.gada jūnijā un Eiropas Patvēruma atbalsta birojam ikgadējā ziņojuma izstrādei.

Ziņojuma izstrādei nepieciešamā informācija iegūta, sūtot informācijas pieprasījumus un apkopojot atbildes no Iekšlietu ministrijas, Ārlietu ministrijas Konsulārā departamenta, Ekonomikas ministrijas, Finanšu ministrijas, Kultūras ministrijas, Labklājības ministrijas, Nodarbinātības valsts aģentūras, Valsts policijas, Valsts robežsardzes un Tiesu administrācijas. Darba izstrādē iesaistīti eksperti no Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes.

Papildus, lai atspoguļotu sabiedrībā valdošos viedokļus un apskatītu politiskajā vidē notikušās diskusijas, darbā tika izmantoti dažādos ziņu un sabiedriskās politikas portālos publicētie raksti, viedokļi un vērtējumi, kā arī attiecīgo valsts institūciju mājaslapās pieejamā informācija. Visas darbā izmantotās avotu un literatūras vienības ir iekļautas izmantoto avotu un literatūras sarakstā.

Darbā iekļauti nacionālo datu sniedzēju un ES Statistikas biroja Eurostat apkopotie statistikas dati. Dati saskaņoti ar migrācijas un patvēruma jomas ekspertiem. Ņemot vērā to, ka statistikas dati par uzturēšanās atļaujām uz šī

ziņojuma izstrādes brīdi vēl nebija apkopoti, ziņojumā izmantoti provizorisks dati par 2012.gadu.

Visi šajā darbā lietotie termini atbilst ES un EMT Patvērums un migrācijas terminu vārdnīcā⁷ noteiktajām definīcijām. Tekstā atsevišķi tiek izskaidroti termini, kas lietoti saskaņā ar nacionālajiem tiesību aktiem.

1.1. Migrācijas un patvērums politikas struktūra⁸

2012.gadā nav notikušas būtiskas izmaiņas politiskās sistēmas struktūrā un tiesību sistēmā, kas regulē migrācijas un patvērums jomu.

Iekšlietu ministrija ir vadošā valsts pārvaldes iestāde iekšlietu nozarē, kas izstrādā un īsteno politiku migrācijas jomā. Bez Iekšlietu ministrijas ar migrācijas un patvērums jautājumiem nodarbojas arī Ārlietu ministrija, Labklājības ministrija, Ekonomikas ministrija, Veselības ministrija, Izglītības un zinātnes ministrija, Tieslietu ministrija, Kultūras ministrija, Tiesībsarga birojs, kā arī valsts drošības iestādes un pašvaldības. Minētās valsts pārvaldes iestādes savas kompetences ietvaros savstarpēji sadarbojas, lai īstenotu labas pārvaldības principus.

Ārzemnieku ieceļošanas, uzturēšanās, tranzīta, izceļošanas un aizturēšanas kārtību, kā arī kārtību, kādā ārzemniekus tur apsardzībā Latvijas Republikā un izraida no tās, lai nodrošinātu starptautiskajām tiesību normām un Latvijas valsts interesēm atbilstošas migrācijas politikas īstenošanu, nosaka *Imigrācijas likums*⁹ un tam pakārtotie Ministru kabineta noteikumi. *Patvērums likums*¹⁰ un tam pakārtotie Ministru kabineta noteikumi saskaņā ar vispārātzītiem starptautiskajiem cilvēktiesību principiem nodrošina personas tiesības saņemt Latvijas Republikā patvērums, pagaidu aizsardzību, iegūt bēgļa statusu vai alternatīvo statusu.

Likums „Par Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statusu Latvijas Republikā”¹¹ nosaka ES pastāvīgā iedzīvotāja statusa piešķiršanas un zaudēšanas kārtību Latvijas Republikā atbilstoši Padomes 2003.gada 25.novembra direktīvai 2003/109/EK¹².

⁷ Pieejama www.emn.lv.

⁸ Migrācijas un patvērums politikas struktūra detalizēti aprakstīta EMT Latvijas kontaktpunkta izstrādātajā pārskatā „Migrācijas un patvērums politikas struktūra Latvijā”. – Pieejams www.emn.lv sadaļā *Izpētes darbi un ziņojumi*.

⁹ Imigrācijas likums. – Ziņotājs, Nr.169, 20.11.2002. – [stājās spēkā 01.05.2003.]

¹⁰ Patvērums likums. – Latvijas Vēstnesis, Nr.100, 30.06.2009. – [stājās spēkā 14.07.2009.]

¹¹ Likums „Par Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statusu Latvijas Republikā”. – Latvijas Vēstnesis, Nr.107, 07.07.2006. – [stājās spēkā 21.07.2006.]

¹² Padomes 2003.gada 25.novembra direktīva 2003/109/EK par to trešo valstu pilsoņu statusu, kuri ir kādas dalībvalsts pastāvīgie iedzīvotāji. – Oficiālais Vēstnesis, L 016, 23.01.2004.

Kārtību, kādā Savienības pilsoņi un viņu ģimenes locekļi ieceļo un uzturas Latvijas Republikā, kā arī uzturēšanās ierobežojumus minētajām personām nosaka Ministru kabineta 2011.gada 30.augusta noteikumi Nr.675¹³.

¹³ Ministru kabineta 2011.gada 30.augusta noteikumi Nr.675 „Kārtība, kādā Savienības pilsoņi un viņu ģimenes locekļi ieceļo un uzturas Latvijas Republikā”. – Latvijas Vēstnesis, Nr.141, 07.09.2011. – [stājās spēkā 08.09.2011.]

2. PĀRSKATS PAR MIGRĀCIJAS UN PATVĒRUMA POLITIKAS ATTĪSTĪBU

Nozīmīgākie notikumi migrācijas un patvēruma jomā ir saistīti ar personas apliecību jeb identifikācijas karšu izsniegšanas uzsākšanu, politiskajām diskusijām par uzturēšanās atļauju izsniegšanu investoriem un grozījumiem Pilsonības likumā¹⁴. Būtiskas institucionālās un politiskās izmaiņas nav notikušas. Katrā nodaļā ir sīkāk apskatīts, kādas tiesību normas ir ieviestas, kāda ir to saikne ar ES tiesību aktiem, un kādas izmaiņas tiek plānotas.

Uzturēšanās atļaujas personas apliecības formātā

2012.gada 2.aprīlī Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde uzsāka izsniegt jaunu personu apliecinošu dokumentu – personas apliecību jeb identifikācijas karti.¹⁵ Līdz ar to arī uzturēšanās atļaujas tiek izsniegtas personas apliecības formātā. Pirms uzturēšanās atļaujas saņemšanas ārzemniekam ir jānodod biometrijas dati (pirkstu nospiedumi (no sešu gadu vecuma) un digitālais sejas attēls).

Uzturēšanās atļaujas personas apliecības formātā tiek izsniegtas trešo valstu pilsoņiem, ES pilsoņiem, kuriem piešķirtas pastāvīgās uzturēšanās tiesības un viņu ģimenes locekļiem. Savukārt, tie ES pilsoņi, kuriem ir reģistrācijas apliecības, var izvēlēties vai saņemt apliecību A5 formātā vai personas apliecības formātā.

Laika posmā no 2012.gada 2.aprīļa līdz 2012.gada 31.decembrim kopumā izsniegtas 19 214 uzturēšanās atļaujas personas apliecības formātā, no tām – 18 597 trešo valstu pilsoņiem un 617 – ES pilsoņiem un viņu ģimenes locekļiem.¹⁶

Investīcijas

Ar 2010.gadā veiktajiem grozījumiem Imigrācijas likumā tika dota iespēja trešo valstu pilsoņiem saņemt uzturēšanās atļaujas pret investīcijām (nekustamā īpašuma iegāde, investīcijas kapitālsabiedrībā).¹⁷ 2012.gadā tika vērtēta minēto tiesību normu ieviešanas lietderība.

2012.gada martā „Nacionālā apvienība” iesniedza Saeimai likumprojektu grozījumiem Imigrācijas likumā, paredzot no tā svītrot normu par uzturēšanās atļauju

¹⁴ Pilsonības likums. – Latvijas Vēstnesis, Nr.93, 11.08.1994. – [stājās spēkā 25.08.1994.]

¹⁵ Personu apliecinošu dokumentu un pagaidu dokumentu veidus, lietošanas, nodošanas un izņemšanas kārtību, kā arī personu apliecinoša dokumenta vai pagaidu dokumenta turētāja tiesības un pienākumus nosaka Personu apliecinošu dokumentu likums (publicēts: Latvijas Vēstnesis, Nr.18, 01.02.2012., stājās spēkā 15.02.2012.).

¹⁶ Datu avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

¹⁷ Sīkāk minētie grozījumi apskatīti EMT Latvijas kontaktpunkta izstrādātajos politikas ziņojumos par migrācijas un patvēruma situāciju Latvijā 2010.gadā un 2011.gadā. Pieejams www.emn.lv sadaļā *Izpētes darbi un ziņojumi*.

piešķiršanu ārzemniekiem apmaiņā pret nekustamā īpašuma iegādi Latvijā. Saeimas vairākums šo iniciatīvu neatbalstīja.

2012.gada 4.septembrī Saeimai tika iesniegts informatīvais ziņojums par noteikumu attiecībā uz uzturēšanās atļauju izsniegšanu pret investīcijām īstenošanas gaitu un rezultātiem.¹⁸ Saeimas atbildīgā komisija, izskatot ziņojumu, secināja, ka tajā nepietiekami analizēta investīciju piesaistes programmas ekonomiskā ietekme uz Latvijas tautsaimniecību, un uzdeva Ekonomikas ministrijai iesniegt ziņojumu atkārtoti. Ziņojums atkārtoti izskatīts 2012.gada 5.decembrī. Izskatīšanas laikā tika uzsvērta nepieciešamība pasūtīt neatkarīgiem ekspertiem veikt pētījumu par ārvalstu investoru piesaistes programmas efektivitāti, salīdzinot situāciju ar citām ES dalībvalstīm.

Lai vēlreiz pārrunātu ārvalstu investoru piesaisti, izsniedzot uzturēšanās atļaujas, un noteiktu tās pozitīvos un negatīvos aspektus, EMT Latvijas kontaktpunkts 2012.gada 23.oktobrī rīkoja konferenci „Uzturēšanās atļaujas ārvalstu investoriem”. Konferencē piedalījās pārstāvji no Saeimā iekļuvušajām partijām, valsts pārvaldes iestādēm, nekustamo īpašumu aģentūrām, pašvaldībām un finanšu sektora. Konferencē tika apskatīta pašreizējā situācija investīciju piesaistē un ar to saistīto uzturēšanās atļauju izsniegšanā, akcentēti problēmjautājumi, kurus būtu jārisina, kā arī konstatēti pozitīvie aspekti.

Diskusijās par ārvalstu investoru piesaisti, izsniedzot uzturēšanās atļaujas, pārsvarā tiek skarts jautājums par optimālākajām nekustamā īpašuma iegādes summām – Rīgā un Jūrmalā to varētu palielināt (vidējā reāli iegādātā īpašuma summa ir lielāka nekā noteikts Imigrācijas likumā), bet teritorijās, kas atrodas tālāk no galvaspilsētas, to varētu samazināt.

Pilsonības jautājumi

2012.gadā sabiedrība plaši diskutēja par pilsonības jautājumiem un jautājumiem, kas tieši vai netieši saistīti ar pilsonību, piemēram, par izmaiņām referendumu ierosināšanas kārtībā, par vēlēšanu tiesību piešķiršanu Latvijas nepilsoņiem¹⁹ un par pilsonības piešķiršanu visiem nepilsoņiem.

¹⁸ Informatīvais ziņojums „Par Imigrācijas likuma 23.panta pirmās daļas 3., 28., 29. un 30.punktā paredzēto noteikumu īstenošanas gaitu un rezultātiem”, izskatīts Saeimas Aizsardzības, iekšlietu un korupcijas novēršanas komisijas sēdē 2012.gada 25.septembrī. Pieejams www.mk.gov.lv sadaļā *Tiesību aktu projekti*.

¹⁹ Saskaņā ar likumu „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības” Latvijas nepilsoņi ir tie Latvijas Republikā dzīvojošie, kā arī terminētā prombūtnē esošie bijušās PSRS pilsoņi un viņu bērni, kuri vienlaikus atbilst šādiem nosacījumiem:

1) 1992. gada 1. jūlijā viņi bija neatkarīgi no pierakstā norādītās dzīvojamās platības statusa pierakstīti Latvijas teritorijā, vai viņu pēdējā reģistrētā dzīvesvieta līdz 1992. gada 1. jūlijam bija Latvijas Republikā, vai ar tiesas

Visa 2012.gada laikā īpaši izveidotā Saeimas apakškomisijā turpinājās iesniegto priekšlikumu izvērtēšana un izvērstas diskusijas ar ekspertiem par izmaiņām Pilsonības likumā, kas atvērts grozījumiem pirmo reizi kopš 1998.gada. Plānotie Pilsonības likuma grozījumi pamatā skar tādus jautājumus kā dubulpilsonības pieļaušanu ar Latvijas Republikai ģeopolitiski tuvām valstīm, iespēju iegūt pilsonību trimdā dzīvojošiem Latvijas pilsoņu pēcnācējiem un latviskas izcelsmes personām, kā arī automātisku pilsonības piešķiršanu nepilsoņu bērniem, kuri dzimuši pēc 1991.gada 21.augusta. Paredzams, ka minētie grozījumi Pilsonības likumā varētu tik pieņemti un spēkā stāties 2013.gada vidū.

Imigrācijas politikas koncepcija

Ekonomikas ministrija izstrādāja informatīvo ziņojumu par darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēm.²⁰ Ziņojumā raksturota esošā situācija darba tirgū, kā arī iekļautas Ekonomikas ministrijas sagatavotās vidēja termiņa darba tirgus prognozes laika periodam līdz 2020.gadam un ilgtermiņa darba tirgus prognozes līdz 2030.gadam.

Pamatojoties uz ziņojumā sniegtajām prognozēm, 2013.gadā tiks izstrādāta imigrācijas politikas koncepcija.

spriedumu ir konstatēts fakts, ka līdz minētajam datumam viņi ne mazāk kā 10 gadus nepārtraukti dzīvoja Latvijas teritorijā; 2) viņi nav Latvijas pilsoņi; 3) viņi nav un nav bijuši citas valsts pilsoņi.

ES kontekstā Latvijas nepilsoņi tiek uzskatīti par trešās valsts pilsoņiem ar pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemumu tiesībām. Šai kategorijai netiek izsniegtas uzturēšanās atļaujas, bet viņu statusu apliecina Latvijas nepilsoņa pase.

²⁰ Pieejams www.em.gov.lv sadaļā *Tautsaimniecības attīstība*.

3. LEGĀLĀ MIGRĀCIJA UN MOBILITĀTE

3.1. Ekonomiskā migrācija

2012.gadā ir vērojams, ka nodarbinātības nolūkā pirmreizēji izsniegtās uzturēšanās atļaujas trešo valstu pilsoņiem nav sasniegušas pirmskrīzes apjomus (skat. Tabulu 3-1) un, salīdzinot ar ekonomiskās izaugsmes rādītājiem,²¹ nevar runāt par ekonomiskās migrācijas ietekmi uz ekonomisko izaugsmi. Lai arī darba tirgū ir vērojamas grūtības atrast noteiktu jomu speciālistus, esošais regulējums neierobežo darba devēju iespējas piesaistīt speciālistus no trešajām valstīm. Pārsvārā tas attiecas uz augsti kvalificēto darbinieku piesaistīšanu, piemēram, IT nozarē, vai citās nozarēs, kuru speciālistus Latvijas izglītības sistēma nesagatavo (piemēram, kuģu būve).

Tabula 3-1
Kopējais un saistībā ar nodarbinātību pirmreizēji
izsniegto uzturēšanās atļauju skaits, 2008-2012²²

	2008	2009	2010	2011	2012
Saistībā ar nodarbinātību	1823	464	397	519	597
Pavisam	7 706	2 304	2 329	3 982	4 579

Pārskata gadā izsniegtas 2 695 darba atļaujas (2011.gadā – 2 443). Visbiežāk trešo valstu pilsoņi nodarbināti tādās jomās kā transports (940), citu transportlīdzekļu ražošana (366), inženierbūvniecība (179), ēdināšanas pakalpojumi (158) un sports (146).

2012.gadā veikta virkne grozījumu migrācijas jomu regulējošos normatīvajos aktos ar mērķi precizēt un uzlabot regulējumu attiecībā uz trešo valstu pilsoņu nodarbinātību.

Tā grozījumi Ministru kabineta 2010.gada 21.jūnija noteikumos Nr.564 „Uzturēšanās atļauju noteikumi”²³ nosaka, ka:

- gadījumos, ja ir paredzēts fizisku personu nodarbināt uz uzņēmuma līguma pamata, uzaicinātājam, noformējot izsaukumu ārzemniekam,

²¹ Inflācijas līmeņa samazināšanās, iekšējā kopprodukta pieaugums, bezdarba līmeņa samazināšanās u.c.

²² Datu avots: 2008.-2011.gads – Eurostat, 2012.gads – Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde (provizorisks dati).

²³ Ministru kabineta 2012.gada 2.maija noteikumi Nr.304 „Grozījumi Ministru kabineta 2010.gada 21.jūnija noteikumos Nr.564 „Uzturēšanās atļauju noteikumi”. – Latvijas Vēstnesis, Nr.70, 08.05.2012. – [stājās spēkā 09.05.2012.]

jāiesniedz dokumenti, kas apliecina, ka fiziskā persona ir reģistrējusies kā nodokļu maksātāja un veic nodokļu, nodevu un citu obligāto maksājumu iemaksu budžetā.

2012.gada 1.jūlijā spēkā stājās šo Ministru kabineta noteikumu grozījumu atsevišķas normas, kas paredzēja precizēt tos komercdarbības rādītājus, kādi jāizpilda, lai komercdarbības veicēji varētu uzturēties Latvijas Republikā un veiktā komercdarbība sniegtu labumu tautsaimniecības attīstībai:

- pieprasot atkārtotu uzturēšanās atļauju, kā arī reģistrējot uzturēšanās atļauju, individuālais komersants papildus iesniedz dokumentus, kas apliecina iepriekšējā gada laikā veikto nodokļu un nodevu samaksu kopā ne mazāk kā 10 000 latu apmērā;
- reģistrējot uzturēšanās atļauju, Komercreģistrā reģistrēts valdes vai padomes loceklis, prokūrists, administrators, likvidators vai personālsabiedrības biedrs, kam ir tiesības pārstāvēt personālsabiedrību, vai persona, kura pilnvarota pārstāvēt komersantu (ārvalsts komersantu) darbībā, kas saistītas ar filiāli, papildus pamatdokumentiem, iesniedz dokumentus, kas apliecina, ka komercsabiedrība iepriekšējā gada laikā veikusi attiecīgo nodokļu un nodevu samaksu kopā ne mazāk kā 15 000 latu apmērā.

Ar grozījumiem Ministru kabineta 2010.gada 21.jūnija noteikumos Nr.552 „Ielūgumu apstiprināšanas un uzaicinājumu noformēšanas kārtība”²⁴ paplašināts pieprasījumu ielūguma apstiprināšanai iesniedzēju loks – arī ārvalstu juridiska persona, kurai ir Latvijas Republikā reģistrēta pilnvarotā persona, ir tiesīga iesniegt pieprasījumu ielūguma apstiprināšanai vai noformēt uzaicinājumu. Tāpat grozījumos iestrādātas normas (līdzīgi kā iepriekšminētajos grozījumos uzturēšanās atļauju noteikumos), kas nosaka, ka uzaicinātajam, noformējot izsaukumu ārzemniekam, kuru paredzēts nodarbināt Latvijas Republikā, pamatojoties uz darba vai uzņēmuma līgumu, jāiesniedz papildu dokumenti.

Vienlaikus tika izstrādāti grozījumi Imigrācijas likumā,²⁵ kas paredz vienkāršot vīzas saņemšanas administratīvo procedūru ārzemniekiem, kas veic starptautiskos pārvadājumus Latvijas Republikas teritorijā, atbrīvojot šīs kategorijas nodarbinātos no nepieciešamības saņemt darba atļauju, tiek paplašinātas iespējas izsniegt

²⁴ Ministru kabineta 2012.gada 2.maija noteikumi Nr.305 „Grozījumi Ministru kabineta 2010.gada 21.jūnija noteikumos Nr.552 „Ielūgumu apstiprināšanas un uzaicinājumu noformēšanas kārtība”. – Latvijas Vēstnesis, Nr.70, 08.05.2012. – [stājās spēkā 09.05.2012.]

²⁵ Likumprojekts „Grozījumi Imigrācijas likumā”, izstrādāts 2012.gada 5.jūlijā un iesniegts izskatīšanai Valsts sekretāru sanāksmē. Pieejams www.pmlp.gov.lv sadaļā *Tiesību akti*.

ilgtermiņa vīzu profesionālu iemeslu dēļ, paredzētas iespējas pārsūdzēt tiesā ilgtermiņa vīzas atteikuma lēmumu, kā arī lēmumu atteikt apstiprināt ielūgumu vai izsaukumu. Grozījumu projektā ieviests jauns jēdziens „tiesības uz nodarbinātību” pašreizējā jēdziena „darba atļauja” vietā.

Savukārt izstrādātie grozījumi Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likumā²⁶ paredz, ka personām, kuras būs saņēmušas termiņuzturēšanās atļauju ar tiesībām uz nodarbinātību, būs tiesības iegūt bezdarbnieka vai darba meklētāja statusu, kā arī saņemt bezdarbnieka pabalstu, taču ar zināmiem ierobežojumiem.

Ar minētajiem grozījumiem tiks pārņemtas Eiropas Parlamenta un Padomes 2011.gada 13.decembra direktīvas 2011/98/ES²⁷ prasības.

Diskusijas

Pieaugot ekonomikas attīstības tempiem, pakāpeniski pieaug pieprasījums pēc darbaspēka. Šajā sakarā aizvien biežāk no uzņēmēju puses izskan norādes par viesstrādnieku piesaistīšanu no trešajām valstīm, galvenokārt NVS valstīm. Nepieciešamību pēc viesstrādniekiem skaidro ar to, ka vietējā darba tirgū ir grūti atrast kvalificētu darbaspēku. Vienlaikus uzņēmēji uzsver, ka viesstrādnieku iesaistīšana Latvijas darba tirgū ir sarežģīta un būtu jāatvieglo imigrācijas nosacījumi. Diskusijā iesaistījās finanšu ministrs A.Vilks, norādot, ka pie zināma algu pieauguma, interesi par Latvijas valsts tirgu varētu izrādīt arī Āzijas valstu darbaspēks, bet, domājot par imigrācijas politiku, būtu jāsaprot, no kurām valstīm piesaistīt darbaspēku un cik daudz, kā arī nepieciešams domāt par kvalificēta darbaspēka reemigrāciju.²⁸

EMT rezultātu izmantošana

Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde, sniedzot Ekonomikas ministrijai atbildi uz saņemto pieprasījumu par citu dalībvalstu praksi trešo valstu investoru piesaistīšanā, izmantoja dalībvalstu sniegto informāciju sakarā ar EMT Nīderlandes kontaktpunkta uzdoto ad-hoc jautājumu par turīgiem imigrantiem²⁹. Šī informācija atspoguļoja dalībvalstu pieredzi saistībā ar uzturēšanās atļauju izsniegšanas politiku/procedūru attiecībā uz turīgiem imigrantiem un tika izmantota, sagatavojot

²⁶ Likumprojekts iesniegts izskatīšanai Valsts sekretāru sanāksmē. Pieejams www.mk.gov.lv sadaļā *Tiesību aktu projekti*.

²⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes 2011.gada 13.decembra direktīva 2011/98/ES par vienotu pieteikšanās procedūru, lai trešo valstu valstspiederīgajiem izsniegtu vienotu uzturēšanās un darba atļauju dalībvalsts teritorijā, un par vienotu tiesību kopumu trešo valstu darba ņēmējiem, kuri kādā dalībvalstī uzturas likumīgi. – Oficiālais Vēstnesis, L 343, 23.12.2011.

²⁸ Uzņēmējs: Latvijas darba tirgus jāatver viesstrādniekiem. Pieejams: <http://financenet.tvnet.lv/viedokli/444048-uznemeis-latvijas-darba-tirgus-jaatver-viesstradniekiem> – [sk. 21.11.2012.]

²⁹ EMT Nīderlandes kontaktpunkta uzdotais ad-hoc jautājums Nr.414 „Wealthy Immigrants”. Atbilžu apkopojums pieejams: www.emn.ec.europa.eu sadaļā „Ad-hoc Queries”.

ziņojumu Saeimas Aizsardzības, iekšlietu un korupcijas novēršanas komisijai par Imigrācijas likumā iekļauto normu, kas paredz izsniegt uzturēšanās atļaujas trešo valstu pilsoņiem, kas veikuši investīcijas Latvijas tautsaimniecībā, ekonomisko efektivitāti (skat. 2.nodaļu).

3.2. Ģimenes atkalapvienošanās

Saistībā ar ģimenes atkalapvienošanos 2012.gadā izsniegtas 2025³⁰ pirmreizējās uzturēšanās atļaujas (2011.gadā – 1761)³¹. 2012.gadā nav veiktas būtiskas izmaiņas migrācijas politikā un tiesiskajā regulējumā attiecībā uz ģimenes atkalapvienošanos. Imigrācijas likumā ir izstrādāti grozījumi,³² kas paredz paplašināt iespējas izsniegt ilgtermiņa vīzu nopietnu personīgu iemeslu dēļ. Par personīgu iemeslu varētu tikt uzskatīta, piemēram, personas tuva radnieka slimība vai cita neparedzēta situācija, kuras dēļ nepieciešams pagarināt uzturēšanos Latvijas Republikā. Formulējums „nopietni personīgi iemesli” minēts arī Eiropas Parlamenta un Padomes 2009.gada 13.jūlija regulas Nr.810/2009³³ 33.pantā, kur paredzēta iespēja pagarināt personai izsniegto vīzu.

3.3. Studenti un zinātnieki

Saistībā ar izglītību 2012.gadā izsniegtas 528³⁴ pirmreizējās uzturēšanās atļaujas (2011.gadā – 459)³⁵. 2012.gadā netika veikti (un netika plānoti) tādi pasākumi, kas atvieglotu studentu vai zinātnieku ieceļošanas un uzturēšanās nosacījumus. Tā kā ārvalstu studentu un zinātnieku ietekme uz darba tirgu Latvijā ir nenozīmīga šo kategoriju ieceļotāju nelielā skaita dēļ, netika ieviesti mehānismi un veikti pasākumi, kas veicinātu šo imigrantu iesaistīšanu darba tirgū, lai apmierinātu vietējā darba tirgus vajadzības.

Latvijas atbildīgās institūcijas ir ieviesušas un piemērojušas ES regulējumu ārvalstu studentiem un zinātniekiem, taču nav ieviestas jaunas papildus normas vai mehānismi ieceļošanas un uzturēšanās nosacījumu atvieglošanai.

Imigrācijas likuma grozījumos paredzēts, ka tiek paplašinātas iespējas izsniegt ilgtermiņa vīzu profesionālu iemeslu dēļ. Par profesionālu iemeslu tiek uzskatīts arī lekciju kurss, kura ilgums pārsniedz 90 dienas sešu mēnešu laikā.

³⁰ Datu avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde (provizoriskie dati).

³¹ Datu avots: Eurostat.

³² Likumprojekts „Grozījumi Imigrācijas likumā”, izstrādāts 2012.gada 5.jūlijā un iesniegts izskatīšanai Valsts sekretāru sanāksmē. Pieejams www.pmlp.gov.lv sadaļā *Tiesību akti*.

³³ Eiropas Parlamenta un Padomes 2009.gada 13.jūlija regula Nr.810/2009, ar ko izveido Kopienas Vīzu kodeksu. – Oficiālais Vēstnesis, L 243/1, 15.09.2009. – [piemērojama ar 05.04.2010.]

³⁴ Datu avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde (provizoriskie dati).

³⁵ Datu avots: Eurostat.

3.4. Cita legālā migrācija

Pieņemtie grozījumi Ministru kabineta 2011.gada 30.augusta noteikumos Nr.675 „Kārtība, kādā Savienības pilsoņi un viņu ģimenes locekļi ieceļo un uzturas Latvijā Republikā”³⁶ nosaka, ka noteikumi attiecas arī uz Savienības pilsoņi, kas pārceļas uz dzīvi vai uzturas Latvijā Republikā, un viņa ģimenes locekli, kurš to pavada vai pārceļas kopā ar to. Tāpat noteikts, ka pastāvīgās uzturēšanās apliecība ir derīga 10 gadus.

Ar likumprojektu par grozījumiem likumā „Par Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statusu Latvijā Republikā”³⁷ tiks paplašināts to personu loks, kuras var pretendēt uz ES pastāvīgā iedzīvotāja statusa Latvijā Republikā saņemšanu, iekļaujot arī personas, kurām kādā ES dalībvalstī piešķirta starptautiskā aizsardzība (bēgļa vai alternatīvais statuss); kā arī tiks vienkāršota vīzas saņemšanas administratīvā procedūra personām, kurām Latvijā Republikā ir deklarēta dzīvesvieta un kuras pieprasa ES pastāvīgā iedzīvotāja statusu Latvijā Republikā – šīm personām nebūs jāiesniedz dokumenti, kas apliecina personu dzīvesvietu. Likumprojekts izstrādāts, lai pārņemtu Eiropas Parlamenta un Padomes 2011.gada 11.maija direktīvu 2011/51/ES³⁸.

EMT rezultātu izmantošana

Sakarā ar to, ka arvien biežāk trešo valstu pilsoņi, ieceļojot Latvijā, uzrāda jaunāku modifikāciju ceļošanas dokumentus, kuru paraugu nav Latvijā atbildīgo iestāžu rīcībā, 2012.gada sākumā Ārlietu ministrija rosināja iesaistītajām iestādēm izvērtēt nepieciešamību veikt grozījumus kārtībā, kādā veic ārzemnieku ceļošanas dokumentu atzīšanu³⁹. Lai iegūtu informāciju par citu dalībvalstu pieredzi šajā jautājumā, EMT Latvijā kontaktpunkts uzdeva ad-hoc jautājumu⁴⁰. Rezultātā tika noskaidrots, ka daļai dalībvalstu ir līdzīga prakse dokumentu atzīšanā kā Latvijā, bet daļa nevadās pēc konkrētu ceļošanas dokumentu paraugiem. Pamatojoties uz iegūto informāciju, tika secināts, ka šobrīd nav nepieciešamas izmaiņas pastāvošajā kārtībā attiecībā uz ceļošanas dokumentu atzīšanu.

³⁶ Ministru kabineta 2012.gada 2.maija noteikumi Nr.303 „Grozījumi Ministru kabineta 2011.gada 30.augusta noteikumos Nr.675 „Kārtība, kādā Savienības pilsoņi un viņu ģimenes locekļi ieceļo un uzturas Latvijā Republikā”. – Latvijas Vēstnesis, Nr. 70, 08.05.2012. – [stājās spēkā 09.05.2012.]

³⁷ Likumprojekts izstrādāts 2012.gada 13.augustā un iesniegts izskatīšanai Valsts sekretāru sanāksmē. Pieejams www.mk.gov.lv sadaļā *Tiesību aktu projekti*.

³⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes 2011.gada 11.maija direktīva 2011/51/ES, ar ko groza Padomes Direktīvu 2003/109/EK, iekļaujot tās darbības jomā starptautiskās aizsardzības saņēmējus. – Oficiālais Vēstnesis, L 132/1, 19.05.2011.

³⁹ Ministru kabineta 2003.gada 29.aprīļa noteikumi Nr.215 „Ārzemnieku ceļošanas dokumentu atzīšanas kārtība”. – Latvijas Vēstnesis Nr.65, 30.04.2003. – [stājās spēkā 01.05.2003.]

⁴⁰ EMT Latvijā kontaktpunkta uzdotais ad-hoc jautājums Nr.394 „*Recognition Procedures of Travel Documents*”. Atbilžu apkopojums pieejams: www.emn.ec.europa.eu sadaļā „*Ad-hoc Queries*”.

3.5. Integrācija

2012.gadā uzsākta integrācijas politikas pamatnostādnes⁴¹ izvirzīto uzdevumu īstenošana, izveidojot Nacionālo integrācijas centru un īstenojot dažādus projektus abos virzienos – trešo valstu pilsoņu integrācijai un Latvijas sabiedrības informēšanai.

Integrācijas politikas īstenošanā ir iesaistīta Kultūras ministrija kā vadošā iestāde integrācijas politikas veidošanā, pašvaldības, nevalstiskās organizācijas, pētījumu centri un citas institūcijas.

Projekti tiek finansēti no Eiropas Trešo valstu valstspiederīgo integrācijas fonda un Eiropas Bēgļu fonda finanšu līdzekļiem⁴². Lai uzsvērtu integrācijas politikas nozīmību, kā arī veicinātu minēto aktivitāšu efektīvāku īstenošanu, 2012.gada 20.novembrī valdība vairākām ministrijām un institūcijām piešķīrusi papildus valsts budžeta līdzekļus.

Nacionālais integrācijas centrs

Kultūras ministrija Eiropas Trešo valstu valstspiederīgo integrācijas fonda daudzgadu programmas ietvaros izveidoja Nacionālās integrācijas centru. Centrs tiek attīstīts kā centrālais kontaktpunkts trešo valstu pilsoņiem, kuri legāli atrodas Latvijā, nodrošinot visu viņiem nepieciešamo informāciju valsts, pašvaldību un privātā sektora pakalpojumu saņemšanai Latvijā, un kā ilgtspējīga platforma sadarbībai starp integrācijā iesaistītajām publiskās pārvaldes iestādēm un pilsoniskās sabiedrības organizācijām. Nacionālā integrācijas centra darbība ir nozīmīgs solis gan starptautisko saistību izpildē, gan nacionālajā mērogā, pildot tiešā integrācijas starpnieka uzdevumus.⁴³

Projektu ietvaros īstenotie pasākumi

- Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS izveidoja interneta resursu „Ieceļotājs Latvijā. Pirmā palīdzība”.⁴⁴ Tajā ir apkopoti dažādi pētījumi par imigrantu integrāciju, Eiropas Trešo valstu valstspiederīgo integrācijas fonda atbalstītajos projektos radītie informatīvie resursi un ieteikumi, kā labāk strādāt ar ieceļotājiem. Tā

⁴¹ Sīkāk integrācijas politikas pamatnostādnes apskatītas EMT Latvijas kontaktpunkta izstrādātā politikas ziņojuma par migrācijas un patvēruma situāciju Latvijā 2011.gadā 4.3.apakšnodaļā. Pieejams www.emn.lv sadaļā *Izpētes darbi un ziņojumi*.

⁴² Eiropas Bēgļu fonda finanšu līdzekļu apguvē vadošā iestāde ir Iekšlietu ministrija.

⁴³ Sīkāk skat. www.integration.lv.

⁴⁴ Resurss izveidots projekta „Imigrantu intereses pārstāvošos NVO kapacitātes stiprināšana” ietvaros un pieejams sabiedriskās politikas portālā www.politika.lv.

mērķis ir palīdzēt integrācijas jomā strādājošajiem un citiem interesentiem orientēties pieejamajos resursos, kā arī dot iespēju par tiem pastāstīt iebraucējiem.

- 2012.gada 12. oktobrī Rīgā notika informatīvās kampaņas „Šis ir mans stāsts.... vai mūsu?” atklāšanas pasākums.⁴⁵ Kampaņas mērķis ir parādīt migrācijas pozitīvo ietekmi uz valsts attīstību, uzsverot migrācijas kā attīstības resursa – ekonomiskā, sociālā un kultūras kapitāla – priekšrocības un ieguvumus.

- 2012.gadā tika izstrādāts metodiskais materiāls par iespējām dibināt trešo valstu pilsoņu interešu aizstāvības organizāciju ar praktiskiem padomiem par nepieciešamajiem dokumentiem un organizācijas reģistrāciju Latvijas Republikā. Trešo valstu pilsoņi kā brīvprātīgie tiek iesaistīti projektu īstenošanā, tādējādi iegūstot ne tikai latviešu valodas zināšanas un apgūstot vietējās tradīcijas un Latvijas valsts tiesiskos pamatus, bet arī vērtīgu pieredzi sadarbībā ar vietējās sabiedrības pārstāvjiem un institūcijām.

- Biedrība „Patvērums „Drošā māja”” dažādu projektu⁴⁶ ietvaros nodrošina regulāru un sistemātisku atbalstu bēgļiem un personām, kam piešķirts alternatīvais statuss, lai viņi veiksmīgāk iekļautos Latvijas sabiedrībā. Šai personu grupai tiek sniegts materiālais un profesionālais atbalsts, kā arī nodrošināti kursi prasmju attīstīšanai un latviešu valodas apguvei.

Pētījumi

Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS izstrādāja pētījumu „Konsultatīvās institūcijas un dialoga platformas imigrantu kopienām: trīs ES valstu gūtās mācības”⁴⁷, kurā sniegts apkopojums par normatīvo regulējumu attiecībā uz konsultatīvajām institūcijām, apskatīti labās prakses piemēri trīs dalībvalstīs, kā arī iekļauti ieteikumi, kādai būtu jābūt Latvijas konsultatīvajai padomei imigrantu integrācijai.

3.6. Pilsonība un naturalizācija

Jau piecus gadus Latvijā ir nemainīgi zems naturalizācijas temps – ik gadu Latvijas pilsonībā naturalizācijas kārtībā tiek uzņemtas vidēji 2420 personas (2012.gadā – 2213).⁴⁸

⁴⁵ Projektu īsteno Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departaments un Latvijas Cilvēktiesību centrs. Projektu līdzfinansē ES. Sīkāk skat. www.cilvektiesibas.org.lv.

⁴⁶ Par biedrības īstenojamiem projektiem sīkāk skat. www.patverums-dm.lv.

⁴⁷ Pieejams www.providus.lv sadaļā *Publikācijas*.

⁴⁸ Datu avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

2012.gadā naturalizācijas tempu un Latvijas nepilsoņu vēlmi naturalizēties būtiski ietekmējušas politiskās debates par iespējamām liberālajām izmaiņām Pilsonības likumā, Latvijas Republikas Satversmē⁴⁹, kā arī vēlēšanu likumos. 2012.gadā naturalizācijas iesniegumu skaits kritās tieši tajos laika periodos, kad notika tādas aktivitātes kā referendums par krievu valodu kā otru valsts valodu un parakstu vākšana referendumam par automatisku Latvijas pilsonības piešķiršanu visiem nepilsoņiem.

Naturalizēto personu skaits kopumā ir nemainīgs, toties pieaudzis trešo valstu pilsoņu īpatsvars, kas uzņemti Latvijas pilsonībā naturalizācijas kārtībā. 2012.gadā Latvijas pilsonību ieguva 96 trešo valstu pilsoņi jeb 4,41% no visu naturalizēto skaita (2011.gadā – 3,56%).⁵⁰

Lai noskaidrotu Latvijā dzīvojošo personu bez Latvijas pilsonības attieksmi pret Latvijas pilsonības iegūšanu naturalizācijas kārtībā un faktorus, kas veicina vai kavē viņu izvēli kļūt par Latvijas pilsoņiem, 2012.gadā Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde izstrādāja pētījumu „Latvijas pilsonības iegūšanas veicinošie un kavējošie faktori”⁵¹, kura ietvaros aptaujātas vairāk nekā 2 500 personas. Latvijas nepilsoņi min dažādus argumentus tam, lai nenaturalizētos, piemēram, ar nepilsoņa statusu vieglāk ceļot uz NVS valstīm, kā arī tiek gaidīti atvieglojumi naturalizācijas kārtībā. Latvijas nepilsoņu vidū valdošais uzskats ir, ka Latvijas pilsonība viņiem pienākas automatiski.

2012.gadā Saeimai izskatīšanai tika iesniegts likumprojekts grozījumiem⁵² Pilsonības likumā, kas pieļauj Latvijas pilsoņiem dubultpilsonību ar Latvijas Republikai ģeopolitiski tuvām valstīm (ES un NATO valstīm), pilsonības saglabāšanu Latvijas trimdiniekiem un viņu pēcnācējiem, kā arī pilsonības piešķiršanu latviešiem un līviem, kuri pastāvīgi nedzīvo Latvijā. Tāpat likuma grozījumi nosaka pilsonības piešķiršanu valstī dzimušu nepilsoņu bērniem, kā arī Latvijas pilsoņu bērniem, kas dzimuši ārvalstīs. Plānots, ka grozījumi Pilsonības likumā stāsies spēkā 2013.gada vidū.

⁴⁹ Latvijas Republikas Satversme. – Latvijas Vēstnesis, Nr.43, 01.07.1993. – [stājās spēkā 07.11.1922.]

⁵⁰ Datu avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

⁵¹ Pieejams www.pmlp.gov.lv sadaļā *Publikācijas*.

⁵² Likumprojekts „Grozījumi Pilsonības likumā”, 2011.gada 3.novembrī iesniegts izskatīšanai Saeimā. Pieejams www.saeima.lv *Likumdošanas datu bāzē*.

3.7. Migrācijas un mobilitātes pārvaldīšana

3.7.1. Vīzu politika

2012.gadā kopējais izsniegto vīzu skaits ir palielinājies – izsniegto Šengenas vīzu skaits palielinājies par 10%, salīdzinot ar 2011.gadu, bet ilgtermiņa vīzu skaits – par 7% (skat. Tabulu 3-2). Visnoslogotākās vēstniecības tradicionāli ir bijušas Krievijā un Baltkrievijā.

Tabula 3-2
Kopējais izsniegto vīzu skaits pēc to veida, 2011-2012⁵³

	2011	2012
Šengenas vīzas	160 512	178 668
Ilgtermiņa (D) vīzas	8 740	9 416
Pavisam	169 252	188 083

2012.gadā izstrādāts normatīvā akta projekts grozījumiem vīzu noteikumos,⁵⁴ kas paredzēs noteikt garāku ilgtermiņa vīzas, ko izsniedz, pamatojoties uz Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes pieņemto lēmumu par uzturēšanās atļaujas izsniegšanu, derīguma termiņu – līdzšinējo 15 dienu vietā būs 30 dienas. Ar grozījumiem tiks pārņemti arī Padomes 2008.gada 23.jūnija Lēmuma 2008/633/TI⁵⁵ nosacījumi un precizēta VIS regulas⁵⁶ atsevišķu normu piemērošanas kārtība.

Vīzu informācijas sistēma

2012.gada 12.maijā Latvija uzsākusi vīzu pieprasītāju biometrijas datu noņemšanu vēstniecībā Izraēlā un datu nosūtīšanu uz Centrālo vīzu informācijas sistēmu (CVIS). Kopumā 2012.gadā ir apstrādāti biometrijas dati 123 vīzu pieteikumiem un izsniegtas 95 vīzas.⁵⁷

Nacionālā vīzu informācijas sistēma (NVIS) uzturēšanas un attīstības pasākumu ietvaros tiek turpināti darbi pie NVIS funkcionalitātes uzlabošanas,⁵⁸ piemēram, NVIS integrētās biometrijas aparatūras darbības uzlabošana, VISION konsultāciju mehānisma „A” risinājuma implementācija, utt.

⁵³ Datu avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

⁵⁴ Ministru kabineta noteikumu projekts „Grozījumi Ministru kabineta 2011.gada 30.augusta noteikumos Nr.676 „Vīzu noteikumi”, izstrādāts 2012.gada 5.jūlijā un 2012.gada 19.decembrī iesniegts Valsts kancelejā izskatīšanai Ministru kabineta sēdē. Pieejams www.pmlp.gov.lv sadaļā *Tiesību akti*.

⁵⁵ Padomes 2008.gada 23.jūnija Lēmums 2008/633/TI par izraudzīto dalībvalstu iestāžu un Eiropola piekļuvi Vīzu informācijas sistēmai (V/S) konsultāciju nolūkos, lai novērstu, atklātu un izmeklētu teroristu nodarījumus un citus smagus noziedzīgus nodarījumus. – Oficiālais Vēstnesis, L 218, 13.08.2008.

⁵⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes 2008.gada 9.jūlija regula Nr.767/2008 par Vīzu informācijas sistēmu (VIS) un datu apmaiņu starp dalībvalstīm saistībā ar īstermiņa vīzām (VIS regula). – Oficiālais Vēstnesis, L 218, 13.08.2008.

⁵⁷ Datu avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde. Biometrijas datu noņemšana uzsākta 2011.gada 11.oktobrī Latvijas vēstniecībā Ēģiptē (VIS roll-out pirmā posma ietvaros).

⁵⁸ Sīkāku informāciju par NVIS pilnveidošanu skat. EMT Latvijas kontaktpunkta izstrādātajos politikas ziņojumos par iepriekšējiem pārskata periodiem.

Vīzu pārstāvība

2012.gadā veikti grozījumi Latvijas un Zviedrijas līgumā par vīzu pārstāvību, nosakot, ka no 2012.gada 1.maija Latvija, papildus līdzšinējai pārstāvības vietai Tbilisi (Gruzija), pārstāv Zviedriju Astanā (Kazahstāna) un Zviedrija pārstāv Latviju Dakā (Bangladeša) un Lusakā (Zambija).

Uzsāktās sarunas par vīzu pārstāvības līgumu noslēgšanu ar Poliju, Beļģiju, Čehiju, Spāniju un Somiju plānots turpināt arī 2013.gadā.

3.7.2. Šengenas pārvaldība

Nemot vērā Eiropas Komisijas rekomendācijas Vīzu kodeksa piemērošanā, tiek izstrādātas instrukcijas Latvijas pārstāvniecību konsulārajām amatpersonām ar mērķi harmonizēt vīzu izsniegšanas praksi starp Šengenas nolīguma dalībvalstīm.

Vietējās Šengenas sadarbības ietvaros notika Šengenas vīzu saņemšanai nepieciešamo dokumentu sarakstu izstrāde, kurus apstiprina Eiropas Komisija. Saskaņā ar Vīzu kodeksa 48.pantu vietējās Šengenas sadarbībā notiek arī informācijas apmaiņa starp dalībvalstu pārstāvniecībām, tādējādi kavējot negodprātīgo vīzu pieprasītāju ieceļošanu un atvieglot godprātīgo vīzu pieprasītāju ieceļošanu Šengenas zonā.

3.7.3. Robežkontrole

Nacionālais koordinācijas centrs

No 2012.gada 22.oktobra Valsts robežsardzes Galvenās pārvaldes Dienesta organizācijas pārvaldē ir izveidots Nacionālais koordinācijas centrs, kura ietvaros tiks nodrošināta Eiropas Robežu uzraudzības sistēmas (EUROSUR) darbības uzsākšana Latvijas Republikā, kā arī organizēti un veikti informācijas apmaiņas pasākumi Eiropas Robežu uzraudzības sistēmas ietvaros.

Modernie tehniskie līdzekļi un informācijas sistēmas

- Lai nodrošinātu vīzu ar biometrijas datiem izsniegšanu uz ES ārējās robežas, reģistrējot 10 pirkstu nospiedumus CVIS, ES ārējās robežas šķērsošanas vietās tika uzstādīts nepieciešamais aprīkojums (fotoaparāti, četru pirkstu nospiedumu skeneri).

- Ir izstrādāts tehniskais projekts nacionālās *Entry/Exit* sistēmas Robežkontroles elektroniskās informācijas sistēmas (REIS) sasaistei ar Šengenas informācijas sistēmu (SIS II). 2012.gadā uzsākta tehniskā projekta realizācija.

- Pabeigta REIS versijas ieviešana ekspluatācijā, kas nodrošinās vīzu datu pārbaudi, tai skaitā arī pirkstu nospiedumu skenēšanu un pārbaudi CVIS.

- Ilgtermiņa plānos ietilpst *Advance Passenger Information System (APIS)* un *Passenger Name Record (PNR)* sistēmas un *Automated Border Crossing (ABC)* sistēmas ieviešana. APIS un PNR sistēmas nodrošina iepriekšēju informācijas iesniegšanu par pasažieriem, kuri plāno ieceļot kādā no dalībvalstīm. ABC sistēma ir automatizētā robežšķērsošanas sistēma, kas nodrošina automātisku pasažieru pārbaudi, kuras pamatā ir personas salīdzināšana ar ceļošanas dokumentu, ievērojot biometrisku datu salīdzināšanas mehānismu. Šīs sistēmas plānots ieviest starptautiskajā lidostā "Rīga". Šobrīd jautājumi par sistēmu lietderību, izmaksām un ieviešanas iespējām tiek aktīvi pārrunāti FRONTEX rīkotajās darba grupās.

Apmācības

Efektīvāka ārējās sauszemes, jūras un gaisa robežas kontrole tiek nodrošināta, organizējot dažādas Valsts robežsardzes personāla mācības. Tā 2012.gadā notika 3 vietējā mēroga mācības uz jūras, kuru galvenie uzdevumi bija imigrācijas kontrole un robežpārbaudes uz prāmjiem un kuģošanas līdzekļiem, pastiprināta jūras robežas uzraudzība starp robežkontroles punktiem aizdomīgo kuģošanas līdzekļu atpazīšana, vajāšana un aizturēšana, cilvēku meklēšanas un glābšanas pasākumu izpilde u.c. Viena pasākuma ietvaros tika organizēta arī mācību operācija uz sauszemes, lai pārbaudītu atsevišķu sauszemes struktūrvienību spēku reaģēšanas un koordinācijas spējas, konstatējot nelikumīgos imigrantus un patvērumu meklētājus atbildīgās Valsts robežsardzes pārvaldes imigrācijas pārraudzības teritorijā.

Tāpat Valsts robežsardzes personāls piedalījās starptautiskajās mācībās "TRIANGLE", veicinot informācijas apmaiņu starp Zviedrijas, Somijas, Igaunijas un Latvijas robežapsardzības iestādēm (reģionālajā līmenī) cīņai ar nelikumīgo migrāciju un citiem pārrobežu noziegumiem, un jūras operācijā „*Operation Baltic tracking*”.

Sadarbība

2012.gadā Valsts robežsardze uzsāka darbu pie divpusējo sadarbības līgumu noslēgšanas ar Baltkrieviju, Armēniju, Tadžikistānu, Ukrainu un Uzbekistānu, kas paredz abu pušu robežsardzes dienestu ciešāku sadarbību, stiprinot ārējās robežas kontroli.

3.7.4. Sadarbība ar FRONTEX

Informācijas apmaiņas procesā ar FRONTEX Valsts robežsardze regulāri sagatavo analītiskos ziņojumus un sniedz statistikas datus par imigrācijas rezultātiem un jaunākajām tendencēm un noziedzīgo tīklu darbības metodēm nelikumīgās imigrācijas jomā.

No 2012.gada 4.janvāra līdz 28.martam Valsts robežsardzes amatpersonas piedalījās operācijās POSEIDON 2011 LAND pagarinājumā.

Ar 2012.gada 28.martu ir uzsākta dalība operācijā POSEIDON 2012 LAND (Grieķijas – Turcijas sauszemes robeža) un ar 2012.gada 1.aprīli – operācijā POSEIDON 2012 SEA (Grieķijas – Turcijas jūras robeža). Šajās operācijās piedalās robežuzraudzības eksperti un kinologi ar dienesta suņiem (katrā iesaistītas vidēji 20 personas), izmantojot helikopteri, kuterus un mobilos novērošanas kompleksus.

No 2012.gada 16.janvāra līdz 20.oktobrim Valsts robežsardzes atpazīšanas (screening) eksperti piedalījās operācijā ATTICA.

2012.gada septembrī saistībā ar nelikumīgo imigrantu skaita pieaugumu uz Serbijas – Ungārijas robežas tika izsludināts papildus resursu pieprasījums *KO Focal Points 2012 Land* ietvaros. Valsts robežsardze, atbalstot Ungārijas kolēģus, nosūtīja dalībai 1 mobilo novērošanas kompleksu uz 2 mēnešiem ar 4 amatpersonu komandu (komanda mainās ik mēnesi).

4. NELEGĀLĀ MIGRĀCIJA UN ATGRIEŠANA

4.1. Nelegālā migrācija

Kopīgais nelegālās imigrācijas spiediens salīdzinājumā ar 2011.gadu ir samazinājies. Tāpat samazinājies personu skaits, kas aizturētas robežas šķērsošanas vietās ar viltotiem dokumentiem, bet ir pieaudzis sauszemes robežas nelikumīgas šķērsošanas gadījumu skaits. Uz sauszemes robežas lielāko daļu pārkāpēju veido Gruzijas pilsoņi (galvenokārt uz Latvijas – Baltkrievijas robežas). 2012. gada beigās pastiprinājās nelegālās migrācijas plūsma no Sīrijas (gan pieprasot patvērumu, gan izmantojot viltotus dokumentus, gan uz sauszemes robežas). Pēc brīvprātīgās atgriešanās principa ieviešanas 2011.gadā,⁵⁹ būtiski samazinājies piespiedu kārtā izraidīto ārzemnieku skaits.

Uz valsts robežas 2012.gadā ieceļošana valstī atteikta 1818⁶⁰ gadījumos, kas ir par trešdaļu vairāk kā 2011.gadā. Vairāk kā pusē gadījumu ieceļošanas atteikums saistīts ar to, ka personai nav bijusi derīga vīza vai uzturēšanās atļauja. Kopējais nelegālo imigrantu skaits, kas aizturēti valsts iekšienē, atkal pieaudzis līdz 206⁶¹ (2011.gadā – 130)⁶².

Nelegālās imigrācijas galvenie maršruti ir:

- 1) no Āzijas, Āfrikas valstis tranzītā caur Krieviju uz Latviju un tālāk uz citām ES valstīm;
- 2) no Āzijas, Āfrikas valstis tranzītā caur Turciju uz Latviju un tālāk uz citām ES valstīm.

Pārskata gadā Valsts robežsardzes veiktie pasākumi nelegālās migrācijas apkarošanai atbilst ES rīcības plānā migrācijas spiediena mazināšanai⁶³ noteiktajām prioritātēm.

Informācijas apkopošana un apmaiņa

Valsts robežsardze savā darbā regulāri izmanto ES iesaistīto institūciju (EDSO, FRONTEX, u.c.) un dažādu starptautisko organizāciju (IOM, UNODC, u.c.)

⁵⁹ Sīkāk brīvprātīgās atgriešanās princips apskatīts EMT Latvijas kontaktpunkta izstrādātajā politikas ziņojumā par migrācijas un patvēruma situāciju Latvijā 2011.gadā. Pieejams www.emn.lv sadaļā *Izpētes darbi un ziņojumi*.

⁶⁰ Datu avots: Valsts robežsardze.

⁶¹ Datu avots: Valsts robežsardze.

⁶² Datu avots: Eurostat (dati noapaļoti līdz tuvākajam 5).

⁶³ Padomes 2012.gada 23.aprīļa dokuments 8714/1/12 „ES rīcības plāns migrācijas spiediena mazināšanai” (*EU Action on Migratory Pressures – a Strategic Response*). Plānā kā prioritātes norādītas nelegālās migrācijas kontroles, novēršanas un apkarošanas stiprināšana uz Grieķijas-Turcijas robežas, nelegālās migrācijas novēršana no/caur Rietumbalkāniem un pastiprināta cīņa ar trešo valstu pilsoņu brīvās pārvietošanas kustības ļaunprātīgu izmantošanu.

sniegto informatīvo materiālu par nelegālo imigrantu tranzīta un cilvēku tirdzniecības maršrutiem, lai prognozētu situācijas attīstību nākotnē.

Informācija par nelegālo migrāciju tiek iegūta arī, apkopojot Valsts robežsardzes struktūrvienību iesniegtos rezultātos rādītājus robežkontroles un imigrācijas kontroles jomā, saņemto informāciju no sakaru virsniekiem, kā arī apkopojot pieejamo informāciju FRONTEX kopējā informācijas sistēmā (ICONET). Pēc informācijas apkopošanas tiek veikta tās analīze un iegūtie rezultāti par nelegālās migrācijas tendencēm un maršrutiem tiek nosūtīti Valsts robežsardzes struktūrvienībām, to ievietojot Valsts robežsardzes kopējā informācijas sistēmā.

Valsts robežsardze pastāvīgi veic pasākumus, lai apkopotu un analizētu datus par organizētām noziedzības grupām, kuras ir ļaunprātīgi izmantojušas brīvās pārvietošanas kustības brīvību ar mērķi veicināt nelegālo migrāciju. Minētās informācijas apmaiņā tiek iesaistīta arī Valsts policijas attiecīgā struktūrvienība.

Valsts robežsardze ir arī iesaistīta ES analītiskajā programmā SOCTA 2013 (Smaģās un organizētās noziedzības apdraudējuma novērtējums), kuras ietvaros tiek apkopoti, analizēti un nosūtīti EUROPOL dati par noziedzīgiem grupējumiem, tajā skaitā par organizētām noziedzīgām grupām, kas ir ļaunprātīgi izmantojušas brīvās pārvietošanas kustības brīvību, ar mērķi veicināt nelegālo migrāciju.

Sadarbība ar trešajām valstīm

Liela nozīme ir sadarbības uzturēšanai un attīstīšanai ar Krievijas un Baltkrievijas radniecīgajiem dienestiem, kā arī sakaru virsnienu⁶⁴ punktu darbības nodrošināšanai Gruzijā un Baltkrievijā (2012.gadā valdība piešķīrusi papildus valsts budžeta finanšu līdzekļus sakaru virsnienu punktu uzturēšanai).

Valsts robežsardze aktīvi iesaistās EK finansētājās aktivitātēs, piemēram, Integrētās robežu pārvaldības sistēmas izveide un attīstība Dienvidkaukāza valstīs (SCIBM), Eiropas Savienības Robežu pārvaldības programma Centrālajā Āzijā (*European Union Border Management Programme in Central Asia*), kā arī EK iniciētā Austrumu partnerības projektā „Integrētās robežu pārvaldības sistēmas izveide un attīstība Austrumu partnerības valstīs” – Armēnijā, Baltkrievijā, Gruzijā, Moldovā, Ukrainā, un Azerbaidžānā.

⁶⁴ Sakaru virsnienu darbības mērķis ir cīņa ar nelegālo imigrāciju, ES ārējās robežas kontroles stiprināšana un efektīva migrācijas plūsmu pārvaldība atbilstoši Šengenas prasībām.

Piedaloties šāda veida aktivitātēs, tiek sniegts būtisks atbalsts projektos iesaistītajām trešajām valstīm robežapsardzības sistēmas izveidošanā, personāla apmācībā un imigrācijas kontroles sistēmas pilnveidošanā, tādējādi stiprinot trešo valstu robežas un cīnoties ar pārrobežu noziedzību.

4.2. Atgriešana

Imigrācijas likumā tika izstrādāti grozījumi,⁶⁵ paredzot, ka izraidīšanas procedūrai pakļautām personām, kā arī tām, kas saņem palīdzību atbalstītās atgriešanas programmas ietvaros (līdz īstenošanai), tiks sniegta palīdzība pamatvajadzību nodrošināšanā un izmitināšanā. Grozījumus rosināja precedents 2012.gadā, kad patvēruma meklētāju ģimene ar bērniem pēc pieņemtā lēmuma par atteikumu piešķirt bēgļa vai alternatīvo statusu Latvijas Republikā saskaņā ar Imigrācijas likuma normām bija pakļauta izraidīšanas procedūrai. Patvēruma meklētāju norādītā izcelsmes valsts atteicās pieņemt ģimeni, kas nozīmē, ka lēmumu par piespiedu izraidīšanu nav iespējams izpildīt. Tiesa, ņemot vērā, ka ģimenē ir bērni, nolēma nepagarināt aizturēšanas termiņu. Faktiski radās situācija, ka ģimenei līdz lietas atrisināšanai par izraidīšanu nav pajumtes un nav nekādu iztikas līdzekļu.

Minētā situācija pievērta politikas veidotāju uzmanību aktuālai problēmai, ko nepieciešams risināt.

Brīvprātīgā atgriešanās

2012.gadā ir dubultojies izsniegto izbraukšanas rīkojumu skaits – 2010 (2011.gadā – 1004) un brīvprātīgās atgriešanās programmu izmantoja 89 trešo valstu pilsoņi (pārsvarā Gruzijas pilsoņi).⁶⁶ Jāņem vērā, ka izbraukšanas rīkojumu skaitā lielākoties ir iekļauti gadījumi, kad saskaņā ar Imigrācijas likuma nosacījumiem izbraukšanas rīkojums izdots personām, kuru nelikumīgā uzturēšanās tiek konstatēta tām izceļojot no valsts, kā arī patvēruma meklētājiem, par kuriem patvēruma procedūras rezultātā pieņemts negatīvs lēmums.

Izstrādātie grozījumi Imigrācijas likumā⁶⁷ paredz izdot izbraukšanas rīkojumu gadījumos, kad patvēruma pieprasītājs pats atsakās no patvēruma procedūras.

Lai veicinātu un uzlabotu sadarbību ārzemnieku brīvprātīgās atgriešanas jomā, Valsts robežsardze 2012.gada 23.novembrī parakstīja vienošanos ar

⁶⁵ Likumprojekts „Grozījumi Imigrācijas likumā”, izstrādāts 2012.gada 5.jūlijā un iesniegts izskatīšanai Valsts sekretāru sanāksmē. Pieejams www.pmlp.gov.lv sadaļā *Tiesību akti*.

⁶⁶ Datu avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

⁶⁷ Likumprojekts „Grozījumi Imigrācijas likumā”, izstrādāts 2012.gada 5.jūlijā un iesniegts izskatīšanai Valsts sekretāru sanāksmē. Pieejams www.pmlp.gov.lv sadaļā *Tiesību akti*.

Starptautisko Migrācijas organizāciju (IOM). Sadarbība vienošanās ietvaros nodrošinās ārzemnieku efektīvu atgriešanos, kā tas ir noteikts Atgriešanas direktīvā⁶⁸.

Tāpat IOM Rīgas birojs rīkoja seminārus par brīvprātīgās atgriešanās jautājumiem Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes un Valsts robežsardzes darbiniekiem.

Piespiedu izraidīšana

Brīvprātīgās atgriešanas principa ieviešana 2011.gadā ietekmēja arī piespiedu izraidīšanas rādītājus. Tā 2012.gadā ir pieņemti 60 lēmumi par piespiedu izraidīšanu (2011.gadā – 56, 2010.gadā – 97).⁶⁹ Visbiežāk piespiedu kārtā izraidīti Gruzijas, Krievijas un Ukrainas pilsoņi, savukārt 2011.gadā pārsvarā tie bija Krievijas, Baltkrievijas un Armēnijas pilsoņi.

2012.gadā divas Valsts robežsardzes amatpersonas novērotāju statusā piedalījās kopējā atgriešanas operācijā uz Kosovu ar mērķi iegūt dalībvalstu pieredzi un praksi ārzemnieku piespiedu izraidīšanā, konvojēšanā un nodošanā kompetento iestāžu pārstāvjiem pēc ierašanās galamērķa valstī. Dalība šādās operācijās ļauj pilnveidot Valsts robežsardzes amatpersonu zināšanas ārzemnieku piespiedu izraidīšanas organizēšanā un praktiskajā realizācijā.

2011.gadā piespiedu izraidīšanas novērošanas funkcija tika deleģēta Tiesībsarga birojā, kurš to īsteno Eiropas Atgriešanās fonda finansēto projektu ietvaros. Pārskata gadā intervētas 46⁷⁰ personas, kuras pakļautas piespiedu izraidīšanas procedūrai. Sadarbībā ar Valsts robežsardzi, nevalstiskajām organizācijām un Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldi tika izstrādāta vienota metodoloģija, vadlīnijas un anketa piespiedu kārtā izraidāmo personu aptaujas veikšanai, lai, apmeklējot piespiedu kārtā izraidāmo personu aizturēšanas vietā un viņu aptaujājot, efektīvāk konstatētu, vai piespiedu izraidīšanas procesā tiek ievērotas personas cilvēktiesības.

Pārskata gadā ir izstrādāts Ministru kabineta noteikumu projekts „Noteikumi par Atgriezto ārzemnieku un ieceļošanas aizliegumu reģistru”⁷¹, paredzot kārtību, kādā Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde un Valsts robežsardze uztur un aktualizē ieceļošanas aizliegumu un atgriezto ārzemnieku reģistru, kā arī paredz reģistrā

⁶⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes 2008.gada 16.decembra direktīva 2008/115/EK par kopīgiem standartiem un procedūram dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi. – Oficiālais Vēstnesis, L 348, 24.12.2008.

⁶⁹ Datu avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

⁷⁰ Datu avots: Tiesībsarga birojs.

⁷¹ Likumprojekts izstrādāts 2012.gada 8.augustā un iesniegts izskatīšanai Valsts sekretāru sanāksmē. Pieejams www.mk.gov.lv sadaļā *Tiesību aktu projekti*.

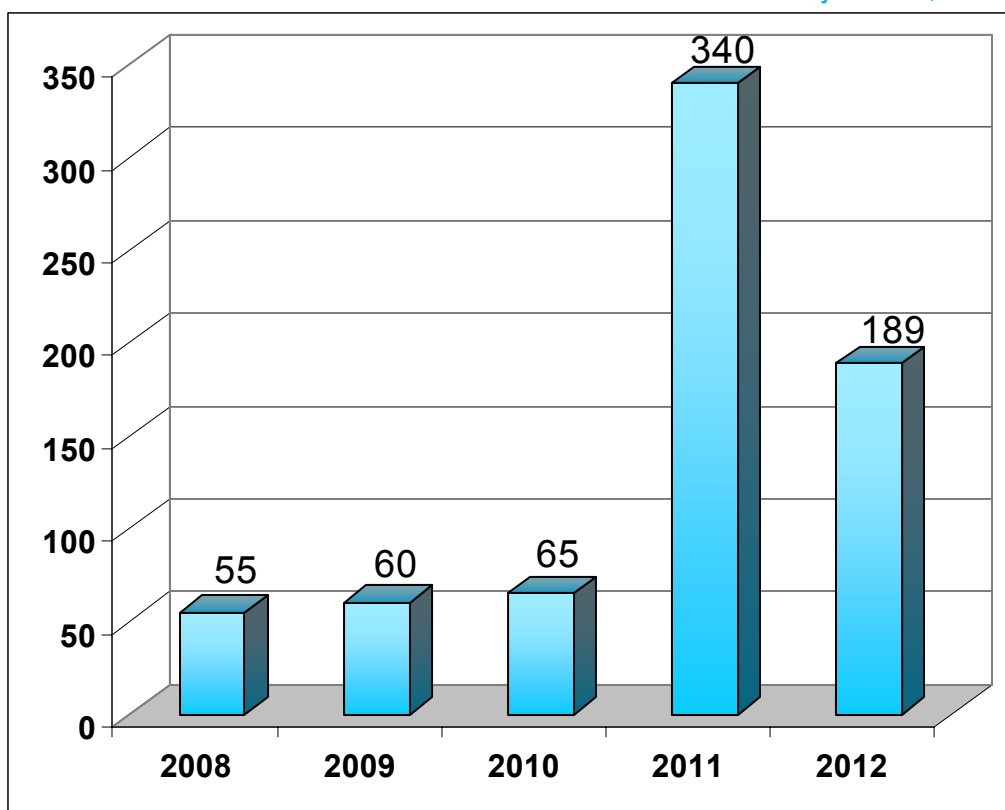
iekļaujamās informācijas apjomu un izmantošanas kārtību. Ministru kabineta noteikumi stāsies spēkā 2015.gada 1.jūlijā.

5. STARPTAUTISKĀ AIZSARDZĪBA UN PATVĒRUMS

Lai gan patvēruma meklētāju skaits 2012.gadā ir samazinājies gandrīz divas reizes, salīdzinot ar 2011.gadu, tas joprojām ir samērā augsts (skat. Grafiku 5-1). Vislielākais patvēruma meklētāju skaits nāk no Gruzijas (106), Kongo (23) un Sīrijas (18).⁷²

Izvērtējot patvēruma meklētāju plūsmas, var secināt, ka plūsma no Gruzijas, neskatoties uz valstī notikušo politiskā virziena maiņu pēc Gruzijas parlamenta vēlēšanām, būtiski nav samazinājusies. Jāatzīst gan, ka Gruzijas pilsoņi, arī Kongo, patvēruma procedūras ietvaros visbiežāk izmanto Latviju kā tranzītvalsti. Daudzi laikā, kad tiek izskatīts patvēruma pieteikums, dodas uz Rietumeiropas un Skandināvijas valstīm, no kurām vēlāk tiek saņemti atpakaļuzņemšanas pieprasījumi. Patvēruma meklētāju skaits no Sīrijas, savukārt, saistīts ar iekšējā bruņotā konflikta eskalāciju valstī. Šiem patvēruma meklētājiem pārsvarā tika piešķirts alternatīvais statuss.

Grafiks 5-1
Patvēruma meklētāju skaits, 2008-2012⁷³

⁷² Datu avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

⁷³ Datu avots: 2008.-2011.gads – Eurostat; 2012.gads – Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

2012.gada 4.jūlijā valdība apstiprināja pasākumu plānu institūciju saskaņotai rīcībai saistībā ar patvēruma meklētāju iespējamo ierašanos Latvijā no krīzes skartām valstīm.⁷⁴ Plāna mērķis ir noteikt institūciju preventīvos un reaģēšanas pasākumus, kā arī institūciju resursu pieejamību un iesaistīšanas kārtību reaģēšanas pasākumos saistībā ar patvēruma meklētāju masveida ierašanos Latvijā no ārvalstīm. Plānā minētos pasākumus īsteno, ja patvēruma meklētāju skaits īsā laikā (1-5 diennaktīs) sasniedz 500 – 3 000 cilvēku vai ja vienlaikus (5-10 diennaktīs) ierodas 3 000 – 20 000 patvēruma meklētāju.

2012.gadā nav notikušas izmaiņas patvēruma jomu regulējošos normatīvajos aktos, bet ir izstrādāti grozījumi Patvēruma likumā,⁷⁵ kas sagatavoti, lai ieviestu direktīvu 2011/95/ES⁷⁶ un 2011/51/ES⁷⁷ prasības, kā arī procedūras, lai mazinātu patvēruma procedūras ļaunprātīgas izmantošanas risku. Paredzēts, ka, ja patvēruma meklētājs iesniedz patvēruma pieteikumu robežšķērsošanas vietā un tas atbilst noteiktiem kritērijiem, to saīsinātos termiņos izskata un lēmumu par atteikumu piešķirt bēgļa vai alternatīvo statusu pieņem Valsts robežsardze.

Latvija ir iesaistījusies Eiropas Patvēruma atbalsta biroja īstenotajos pasākumos, atbalstot tā iniciatīvas Kopējās Eiropas patvēruma sistēmas izveidei, kā arī regulāri sniegusi nepieciešamo informāciju par situāciju patvēruma jomā Latvijā, tai skaitā ir atjaunota informācija par patvēruma jomā strādājošo iespējamo iesaisti patvēruma atbalsta vienību darbībā (kopā 4 cilvēki).

⁷⁴ Ministru kabineta 2012.gada 4.jūlija rīkojums Nr.312 „Par Pasākumu plānu institūciju saskaņotai rīcībai saistībā ar patvēruma meklētāju iespējamo ierašanos Latvijā no krīzes skartām valstīm”. – Latvijas Vēstnesis, Nr.106, 06.07.2012. – [stājās spēkā 04.07.2012.]

⁷⁵ Likumprojekts „Grozījumi Patvēruma likumā”, izstrādāts 2012.gada 27.septembrī. Pieejams www.pmlp.gov.lv sadaļā *Tiesību akti*.

⁷⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes 2011.gada 13.decembra direktīva 2011/95/ES par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu. – Oficiālais Vēstnesis, L 337/9, 20.12.2011.

⁷⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes 2011.gada 11.maija direktīva 2011/51/ES, ar ko groza Padomes Direktīvu 2003/109/EK, iekļaujot tās darbības jomā starptautiskās aizsardzības saņēmējus. – Oficiālais Vēstnesis, L 132/1, 19.05.2011.

6. NEPAVADĪTIE NEPIĻNGADĪGIE UN CITAS NEAIZSARGĀTĀS GRUPAS

Ņemot vērā to, ka nepavadīto nepilngadīgo skaits Latvijā ir niecīgs (2012.gadā – 1)⁷⁸, salīdzinot ar citām ES dalībvalstīm, secinājumus par konkrētām nepavadīto nepilngadīgo plūsmu tendencēm caur Latviju vai uz Latviju izdarīt nevar. Līdz ar to nav bijusi nepieciešamība mainīt pastāvošo regulējumu un uzlabot vai pielāgot izmitināšanas nosacījumus.

Arī attiecībā uz citām neaizsargātajām grupām nav notikušas nekādas izmaiņas attiecīgajos normatīvajos aktos. Atbalsts šai personu kategorijai tiek sniegts, īstenojot Eiropas Trešo valstu valstspiederīgo integrācijas fonda un Eiropas Bēgļu fonda projektus.

⁷⁸ Datu avots: Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

7. CILVĒKU TIRDZNICĪBAS NOVĒRŠANA

Cilvēku tirdzniecības jautājums Latvijā ir aktuāls, īpaši saistībā ar fiktīvajām laulībām⁷⁹ kā vienu no cilvēku tirdzniecības formām. Līdz ar to 2012.gadā izstrādātas vadlīnijas un grozījumi normatīvajos aktos, kā arī veikti informējoši preventīvie pasākumi. Pārskata gadā nav izsniegta neviena uzturēšanās atļauja saistībā ar to, ka persona atzīta par cilvēku tirdzniecības upuri, bet par cilvēku tirdzniecības organizēšanu ir aizturētas 17 un notiesātas 18 personas.⁸⁰

Vadlīnijas un saraksti

Iekšlietu ministrija un Valsts policija sadarbībā ar Valsts darba inspekciju un biedrību „Patvērums „Drošā māja”” ir izstrādājusi cilvēku tirdzniecības darba ekspluatācijas nolūkā identificēšanas vadlīnijas.⁸¹ Tās ir paredzētas, lai tiesībsardzības iestādes un nevalstiskās organizācijas, kurām piešķirtas tiesības sniegt pakalpojumus cilvēku tirdzniecības upuriem, varētu pilnvērtīgi konstatēt cilvēku tirdzniecības darbaspēka ekspluatācijas nolūkā gadījumus un cietušās personas, kā arī atbilstoši veikt nepieciešamos pasākumus vainīgo personu saukšanai pie normatīvajos aktos paredzētās atbildības.

Līdztekus šīm vadlīnijām, tika izstrādāts preventīvo pasākumu saraksts, ko ņemot vērā, var samazināt risku kļūt par piespiedu darba upuri ārzemēs, un iestāžu, kur persona var meklēt palīdzību, atrodoties ārvalstīs vai Latvijā, saraksts.⁸²

Informatīvie pasākumi

Viens no būtiskākajiem preventīvajiem pasākumiem cilvēku tirdzniecības novēršanā ir informācijas izplatīšana, kurā akcents tiek likts uz cilvēku tirdzniecības riskiem. Šādos pasākumos aktīvi iesaistās nevalstiskās organizācijas (piemēram, biedrība „Patvērums „Drošā māja”” un biedrība „Resursu centrs sievietēm „Marta”), kuras 2012.gadā organizējušas informējošos seminārus⁸³ sadarbībā ar pašvaldību sociālajiem dienestiem. Atbildīgajās institūcijās, kas strādā ar potenciālajiem cilvēku tirdzniecības upuriem, tiek izplatītas brošūras par cilvēku tirdzniecības riskiem.

Iekšlietu ministrija, savukārt, pievērša uzmanību praktiskajiem aspektiem, sadarbībā ar Ziemeļvalstu Ministru padomes Rīgas biroju rīkojot semināru⁸⁴ par

⁷⁹ Fiktīvo laulību problemātika un ar tām saistīto trešo valstu pilsoņu iespējām iegūt uzturēšanās atļauju detalizēti izklāstīta EMT Latvijas kontaktpunkta veiktajā maza apjoma izpētes darbā „Ģimenes apvienošanās tiesību jaunprātīga izmantošana: fiktīvās laulības un viltus vecāku statusa noteikšana”, pieejams www.emn.lv sadaļā *Izpētes darbi un ziņojumi*.

⁸⁰ Datu avots: Tiesu administrācija.

⁸¹ Pieejams www.iem.gov.lv sadaļā *Nozare* → *Citi nozares dokumenti*.

⁸² Turpat.

⁸³ Sīkāk skat. www.patverums-dm.lv un www.marta.lv.

⁸⁴ Seminārs notika Ziemeļvalstu Ministru padomes projekta „Ziemeļvalstu, Baltijas valstu un Krievijas sadarbība cīņai pret cilvēku tirdzniecību – reģionālā sadarbība starp tiesu, tiesībsardzības un sociālajām iestādēm” (*Nordic, Baltic*,

cilvēku tirdzniecības gadījumu izmeklēšanu, noziedznieku kriminālvajāšanu un notiesāšanu. Seminārā Ziemeļvalstu, Baltijas valstu un Krievijas pārstāvji dalījās pieredzē par efektīvākajiem veidiem kā katra konkrētā valsts vērsas pret cilvēku tirdzniecību.

Izmaiņas normatīvajos aktos

Lai nodrošinātu direktīvas 2011/36/ES⁸⁵ prasību ieviešanu, 2012.gada nogalē ir pieņemti grozījumi vairākos normatīvajos aktos:

- Krimināllikumā⁸⁶ (likuma izpratnē skaidrots jēdziens „ekspluatācija”, noteikta kriminālatbildība par nepilngadīgo personu iesaistīšanu, pamudināšanu vai piespiešanu, par nodrošināšanu ar iespēju nelikumīgi uzturēties Latvijas Republikā un ļaunprātīgu nodrošināšanu ar iespēju likumīgi iegūt tiesības uzturēties Latvijas Republikā, citā ES dalībvalstī, EEZ valstī vai Šveices Konfederācijā);

- Kriminālprocesa likumā⁸⁷ (papildināts regulējums par nepilngadīgās personas pratināšanas īpatnībām un krimināllietas izbeigšanu, atbrīvojot no kriminālatbildības, ja noziedzīgs nodarījums noticis kad persona bija pakļauta cilvēktirdzniecībai vai tika spiesta to izdarīt);

- Ministru kabineta 2003.gada 3.jūnija noteikumos Nr.291 „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem”⁸⁸ (precizēts sociālo pakalpojuma apjoms, kāds tiek sniegts cilvēku tirdzniecības upuriem);

- Ministru kabineta 2006.gada 31.oktobra noteikumos Nr.889 „Noteikumi par kārtību, kādā cilvēku tirdzniecības upuri saņem sociālās rehabilitācijas pakalpojumus, un kritērijiem personas atzīšanai par cilvēku tirdzniecības upuri”⁸⁹ (precizēta sociālo pakalpojumu piešķiršanas, sniegšanas un izbeigšanas kārtība cilvēku tirdzniecības upuriem).

Russian Cooperation on the Fight against Human Trafficking - Regional cooperation across Juridical, Law enforcement, Social authorities) ietvaros.

⁸⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes 2011.gada 5.aprīļa direktīva 2011/36/ES par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību, ar kuru aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2002/629/TI. – Oficiālais Vēstnesis, L 101/1, 15.04.2011.

⁸⁶ Likums „Grozījumi Krimināllikumā”. – Latvijas Vēstnesis, Nr.202, 27.12.2012. – [stājas spēkā 01.04.2013.]

⁸⁷ Likums „Grozījumi Kriminālprocesa likumā”. – Latvijas Vēstnesis, Nr.6, 09.01.2013. – [stājas spēkā 01.04.2013.]

⁸⁸ Ministru kabineta 2012.gada 11.decembra noteikumi Nr.841 „Grozījumi Ministru kabineta 2003.gada 3.jūnija noteikumos Nr.291 „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem””. – Latvijas Vēstnesis, Nr.197, 14.12.2012. – [stājas spēkā 15.12.2012.]

⁸⁹ Ministru kabineta 2012.gada 11.decembra noteikumi Nr.840 „Grozījumi Ministru kabineta 2006.gada 31.oktobra noteikumos Nr.889 „Noteikumi par kārtību, kādā cilvēku tirdzniecības upuri saņem sociālās rehabilitācijas pakalpojumus, un kritērijiem personas atzīšanai par cilvēku tirdzniecības upuri””. – Latvijas Vēstnesis, Nr.197, 14.12.2012. – [stājas spēkā 01.01.2013.]

8. ES TIESĪBU AKTU IEVIEŠANA

Pārskata gadā turpināts ieviest ES tiesību aktos noteiktās prasības Latvijas tiesību aktos. Pārsvārā izmaiņas bija saistītas ar to, ka 2012.gada 2.aprīlī uzturēšanās atļaujas uzsāktas izsniegt personas apliecības formātā.

Lai parādītu aktuālo ES direktīvu migrācijas un patvēruma jomā transponēšanas gaitu Latvijas tiesību aktos, tās atsevišķi izdalītas tabulā.

	ES tiesību akti	Nacionālie tiesību akti, kuros ieviestas ES prasības
1.	Eiropas Parlamenta un Padomes 2004.gada 29.aprīļa direktīva 2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā	<ul style="list-style-type: none"> • Ministru kabineta 2011.gada 30.augusta noteikumi Nr.675 „Kārtība, kādā Savienības pilsoņi un viņu ģimenes locekļi ieceļo un uzturas Latvijas Republikā” • Latvijas Republikas valsts robežas likums • Ministru kabineta 2012.gada 21.februāra noteikumi Nr.134 „Personu apliecinošu dokumentu noteikumi”
2.	Eiropas Parlamenta un Padomes 2006.gada 15.marta regula Nr.562/2006 , ar kuru ievieš Kopienas Kodeksu par noteikumiem, kas reglamentē personu pārvietošanos pār robežām (Šengenas Robežu kodekss)	<ul style="list-style-type: none"> • Latvijas Republikas valsts robežas likums • Ministru kabineta 2012.gada 15.maija noteikumi Nr.339 „Noteikumi par ostu formalitātēm”
3.	Eiropas Parlamenta un Padomes 2009.gada 13.jūlija regula Nr.810/2009 , ar ko izveido Kopienas Vīzu kodeksu	<ul style="list-style-type: none"> • Ministru kabineta 2010.gada 3.augusta noteikumi Nr.725 „Noteikumi par Latvijas Republikas diplomātisko un konsulāro pārstāvniecību teritoriālo kompetenci vīzu pieprasīšanai” • Ministru kabineta 2012.gada 3.aprīļa noteikumi Nr.233 „Biometrijas datu apstrādes sistēmas noteikumi”
4.	Padomes 2000.gada 11.decembra regula Nr.2725/2000 par pirkstu nospiedumu salīdzināšanas sistēmas „Eurodac” izveidi	<ul style="list-style-type: none"> • Ministru kabineta 2012.gada 3.aprīļa noteikumi Nr.233 „Biometrijas datu apstrādes sistēmas noteikumi”
5.	Padomes 2008.gada 18.aprīļa regula Nr.380/2008 , ar kuru groza Padomes 2002.gada 13.jūnija regulu Nr.1030/2002, ar ko nosaka vienotu uzturēšanās atļauju formu trešo valstu pilsoņiem	<ul style="list-style-type: none"> • Personu apliecinošu dokumentu likums; • Ministru kabineta 2012.gada 21.februāra noteikumi Nr.134 „Personu apliecinošu dokumentu noteikumi”.
6.	Eiropas Parlamenta un Padomes 2011.gada 11.maija direktīva 2011/51/ES , ar ko groza Padomes Direktīvu 2003/109/EK, iekļaujot tās darbības jomā starptautiskās aizsardzības saņēmējus	<ul style="list-style-type: none"> • Ieviešanas termiņš – 2013.gada 20.maijs • Izstrādāti grozījumi Patvēruma likumā un likumā „Par Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statusu Latvijas Republikā”

7.	<p>Eiropas Parlamenta un Padomes 2011.gada 13.decembra direktīva 2011/95/ES par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ieviešanas termiņš – 2013.gada 21.decembris • Izstrādāti grozījumi Patvēruma likumā
8.	<p>Eiropas Parlamenta un Padomes 2011.gada 13.decembra direktīva 2011/98/ES par vienotu pieteikšanās procedūru, lai trešo valstu valstspiederīgajiem izsniegtu vienotu uzturēšanās un darba atļauju dalībvalsts teritorijā, un par vienotu tiesību kopumu trešo valstu darba ņēmējiem, kuri kādā dalībvalstī uzturas likumīgi</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ieviešanas termiņš – 2013.gada 25.decembris • Izstrādāti grozījumi Imigrācijas likumā un Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likumā

AVOTU UN LITERATŪRAS SARAKSTS

Avoti:

Latvijas tiesību akti:

1. Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likums. – Latvijas Vēstnesis, Nr.80, 29.05.2002. – [stājās spēkā 01.07.2002.]
2. Imigrācijas likums. – Ziņotājs, Nr.169, 20.11.2002. – [stājās spēkā 01.05.2003.]
3. Latvijas Republikas Satversme. – Latvijas Vēstnesis, Nr.43, 01.07.1993. – [stājās spēkā 07.11.1922.]
4. Likums „Grozījumi Krimināllikumā”. – Latvijas Vēstnesis, Nr.202, 27.12.2012. – [stājās spēkā 01.04.2013.]
5. Likums „Grozījumi Kriminālprocesa likumā”. – Latvijas Vēstnesis, Nr.6, 09.01.2013. – [stājās spēkā 01.04.2013.]
6. Likums „Par Eiropas Savienības pastāvīgā iedzīvotāja statusu Latvijas Republikā”. – Latvijas Vēstnesis, Nr.107, 07.07.2006. – [stājās spēkā 21.07.2006.]
7. Likums „Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības”. – Latvijas Vēstnesis, Nr.63, 25.04.1995. – [stājās spēkā 09.05.1995.]
8. Ministru kabineta 2003.gada 29.aprīļa noteikumi Nr.215 „Ārzemnieku ceļošanas dokumentu atzīšanas kārtība”. – Latvijas Vēstnesis Nr.65, 30.04.2003. – [stājās spēkā 01.05.2003.]
9. Ministru kabineta 2010.gada 21.jūnija noteikumi Nr.552 „Ielūgumu apstiprināšanas un uzaicinājumu noformēšanas kārtība”. – Latvijas Vēstnesis, Nr.100, 28.06.2010. – [stājās spēkā 01.07.2010.]
10. Ministru kabineta 2010.gada 21.jūnija noteikumi Nr.564 „Uzturēšanās atļauju noteikumi”. – Latvijas Vēstnesis, Nr.101, 29.06.2010. – [stājās spēkā 01.07.2010.]
11. Ministru kabineta 2012.gada 2.maija noteikumi Nr.303 „Grozījumi Ministru kabineta 2011.gada 30.augusta noteikumos Nr.675 „Kārtība, kādā Savienības pilsoņi un viņu ģimenes locekļi ieceļo un uzturas Latvijas Republikā”. – Latvijas Vēstnesis, Nr. 70, 08.05.2012. – [stājās spēkā 09.05.2012.]
12. Ministru kabineta 2012.gada 2.maija noteikumi Nr.304 „Grozījumi Ministru kabineta 2010.gada 21.jūnija noteikumos Nr.564 „Uzturēšanās atļauju noteikumi”. – Latvijas Vēstnesis, Nr.70, 08.05.2012. – [stājās spēkā 09.05.2012.]
13. Ministru kabineta 2012.gada 2.maija noteikumi Nr.305 „Grozījumi Ministru kabineta 2010.gada 21.jūnija noteikumos Nr.552 „Ielūgumu apstiprināšanas un uzaicinājumu noformēšanas kārtība”. – Latvijas Vēstnesis, Nr.70, 08.05.2012. – [stājās spēkā 09.05.2012.]
14. Ministru kabineta 2011.gada 30.augusta noteikumi Nr.675 „Kārtība, kādā Savienības pilsoņi un viņu ģimenes locekļi ieceļo un uzturas Latvijas Republikā”. – Latvijas Vēstnesis, Nr.141, 07.09.2011. – [stājās spēkā 08.09.2011.]
15. Ministru kabineta 2012.gada 11.decembra noteikumi Nr.841 „Grozījumi Ministru kabineta 2003.gada 3.jūnija noteikumos Nr.291 „Prasības sociālo pakalpojumu sniedzējiem””. – Latvijas Vēstnesis, Nr.197, 14.12.2012. – [stājās spēkā 15.12.2012.]
16. Ministru kabineta 2012.gada 11.decembra noteikumi Nr.840 „Grozījumi Ministru kabineta 2006.gada 31.oktobra noteikumos Nr.889 „Noteikumi par kārtību, kādā

cilvēku tirdzniecības upuri saņem sociālās rehabilitācijas pakalpojumus, un kritērijiem personas atzīšanai par cilvēku tirdzniecības upuri””. – Latvijas Vēstnesis, Nr.197, 14.12.2012. – [stājās spēkā 01.01.2013.]

17. Patvēruma likums. – Latvijas Vēstnesis, Nr.100, 30.06.2009. – [stājās spēkā 14.07.2009.]
18. Pilsonības likums. – Latvijas Vēstnesis, Nr.93, 11.08.1994. – [stājās spēkā 25.08.1994.]

ES tiesību akti:

19. Padomes 2000.gada 11.decembra regula Nr.2725/2000 par pirkstu nospiedumu salīdzināšanas sistēmas „Eurodac” izveidi. – Oficiālais Vēstnesis, L 316, 15.12.2000.
20. Padomes 2003.gada 25.novembra direktīva 2003/109/EK par to trešo valstu pilsoņu statusu, kuri ir kādas dalībvalsts pastāvīgie iedzīvotāji. – Oficiālais Vēstnesis, L 016, 23.01.2004.
21. Eiropas Parlamenta un Padomes 2004.gada 29.aprīļa direktīva 2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā. – Oficiālais Vēstnesis, L 158, 30.04.2004.
22. Eiropas Parlamenta un Padomes 2006.gada 15.marta regula Nr.562/2006, ar kuru ievieš Kopienas Kodeksu par noteikumiem, kas reglamentē personu pārvietošanos pār robežām (Šengenas Robežu kodekss). – Oficiālais Vēstnesis, L 105, 13.04.2006.
23. Padomes 2008.gada 18.aprīļa regula Nr.380/2008, ar kuru groza Padomes 2002.gada 13.jūnija regulu Nr.1030/2002, ar ko nosaka vienotu uzturēšanās atļauju formu trešo valstu pilsoņiem. – Oficiālais Vēstnesis, L 115, 29.04.2008.
24. Padomes 2008.gada 14.maija lēmums Nr.2008/381/EK, ar ko izveido Eiropas migrācijas tīklu. – Oficiālais Vēstnesis, L 131, 21.05.2008.
25. Padomes 2008.gada 23.jūnija Lēmums 2008/633/TI par izraudzīto dalībvalstu iestāžu un Eiropola piekļuvi Vīzu informācijas sistēmai (VIS) konsultāciju nolūkos, lai novērstu, atklātu un izmeklētu teroristu nodarījumus un citus smagus noziedzīgus nodarījumus. – Oficiālais Vēstnesis, L 218, 13.08.2008.
26. Eiropas Parlamenta un Padomes 2008.gada 9.jūlija regula Nr.767/2008 par Vīzu informācijas sistēmu (VIS) un datu apmaiņu starp dalībvalstīm saistībā ar īstermiņa vīzām (VIS regula). – Oficiālais Vēstnesis, L 218/60, 13.08.2008.
27. Eiropas Parlamenta un Padomes 2008.gada 16.decembra direktīva 2008/115/EK par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi. – Oficiālais Vēstnesis, L 348, 24.12.2008.
28. Eiropas Parlamenta un Padomes 2009.gada 13.jūlija regula Nr.810/2009, ar ko izveido Kopienas Vīzu kodeksu. – Oficiālais Vēstnesis, L 243/1, 15.09.2009. – [piemērojama ar 05.04.2010.]
29. Eiropas Parlamenta un Padomes 2011.gada 5.aprīļa direktīva 2011/36/ES par cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu un cietušo aizsardzību, ar kuru aizstāj Padomes Pamatlēmumu 2002/629/TI. – Oficiālais Vēstnesis, L 101/1, 15.04.2011.
30. Eiropas Parlamenta un Padomes 2011.gada 11.maija direktīva 2011/51/ES, ar ko groza Padomes Direktīvu 2003/109/EK, iekļaujot tās darbības jomā starptautiskās aizsardzības saņēmējus. – Oficiālais Vēstnesis, L 132/1, 19.05.2011.

31. Eiropas Parlamenta un Padomes 2011.gada 13.decembra direktīva 2011/95/ES par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu, un par piešķirtās aizsardzības saturu. – Oficiālais Vēstnesis, L 337/9, 20.12.2011.
32. Eiropas Parlamenta un Padomes 2011.gada 13.decembra direktīva 2011/98/ES par vienotu pieteikšanās procedūru, lai trešo valstu valstspiederīgajiem izsniegtu vienotu uzturēšanās un darba atļauju dalībvalsts teritorijā, un par vienotu tiesību kopumu trešo valstu darba ņēmējiem, kuri kādā dalībvalstī uzturas likumīgi. – Oficiālais Vēstnesis, L 343/1, 23.12.2012.
33. Padomes 2012.gada 23.aprīļa dokuments 8714/1/12 „ES rīcības plāns migrācijas spiediena mazināšanai” (*EU Action on Migratory Pressures – a Strategic Response*). – Pieejams <http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/12/st08/st08714-re01.en12.pdf> – [sk.11.01.2013.]

Literatūra:

1. Uzņēmējs: Latvijas darba tirgus jāatver viesstrādniekiem. Pieejams: <http://financenet.tvnet.lv/viedokli/444048-uznemejs-latvijas-darba-tirgus-jaatver-viesstradniekiem> – [sk. 21.11.2012.]